

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

**NOVÉ PRÍSTUPY K PLÁNOVANIU VÝCHOVNO-
VZDELÁVACEJ ČINNOSTI V MATERSKEJ ŠKOLE**

Bakalárska práca

2012

Monika Kohútová

UNIVERZITA KONŠTANTÍNA FILOZOFA V NITRE
PEDAGOGICKÁ FAKULTA

**NOVÉ PRÍSTUPY K PLÁNOVANIU VÝCHOVNO-
VZDELÁVACEJ ČINNOSTI V MATERSKEJ ŠKOLE**

Bakalárska práca

Študijný program: Predškolská a elementárna pedagogika
Študijný odbor: 1.1.5. Predškolská a elementárna pedagogika
Školiace pracovisko: Katedra pedagogiky, PF UKF v Nitre
Školiteľ: PaedDr. Tatiana Slezáková, PhD.

Nitra, 2012

Monika Kohútová

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre
Pedagogická fakulta

ZADANIE ZÁVEREČNEJ PRÁCE

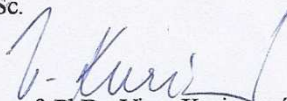
Meno a priezvisko študenta: Monika Kohútová
Študijný program: predškolská a elementárna pedagogika (Jednoodborové štúdium, bakalársky I. st., denná forma)
Študijný odbor: 1.1.5 predškolská a elementárna pedagogika
Typ záverečnej práce: Bakalárska práca
Jazyk záverečnej práce: slovenský

Názov: Nové prístupy k plánovaniu výchovno-vzdelávacej činnosti v materskej škole
Anotácia: Téma je zameraná na nové prístupy k otázkam plánovania a projektovania výchovno - vzdelávacej práce v materskej škole, ktoré vyplývajú z nových reforiem školy.

Školiteľ: PaedDr. Tatiana Slezáková, PhD.
Oponent: PaedDr. Jana Hanuliaková, PhD.
Katedra: KPG - Katedra pedagogiky
Vedúci katedry: prof. PhDr. Viera Kurincová, CSc.

Dátum zadania: 24.09.2010

Dátum schválenia: 11.10.2010

prof. PhDr. Viera Kurincová, CSc.
vedúci/a katedry

Touto cestou by som sa chcela veľmi poďakovala vedúcej bakalárskej práce PaedDr. Tatiana Slezáková, PhD. bez ktorej by nebola napísaná táto práca, za odborné vedenie a odborné rady, za jej podporu, pripomienky, podnety, trpezlivosť, ktoré výrazne prispeli k skvalitneniu obsahu práce.

ABSTRAKT

KOHÚTOVÁ, Monika: *Nové prístupy k plánovaniu výchovno–vzdelávacej činnosti v materskej škole*. [Bakalárska práca] / Kohútová Monika - Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre. Pedagogická fakulta; Katedra pedagogiky. Školiteľ: PaedDr. SLEZÁKOVÁ Tatiana, PhD. Stupeň odbornej kvalifikácie: Bakalár /Bc./ – Nitra : PF UKF, 2012.

Bakalárska práca je venovaná otázke plánovania a projektovania výchovno – vzdelávacej činnosti v materskej škole. V práci sme sa zaoberali pôsobením najdôležitejších činiteľov, ktoré prispievajú k formovaniu osobnosti dieťaťa v materskej škole. Poukázali sme na zmeny, ktorými inštitúcia predškolského vzdelávania prechádzala, aký bol jej cieľ v minulosti a aký je v súčasnosti. V súvislosti s funkciou predškolského zariadenia súvisí aj požiadavka na plánovanie výchovno - vzdelávacieho procesu. Vzdelávacie dokumenty, ktorými sa riadili učitelia pri plánovaní taktiež prechádzali zmenami, ktoré súviseli so zmenami v spoločnosti. No napokon prechádzame k samotnému plánovaniu a projektovaniu výchovno – vzdelávacej činnosti v materskej škole, kde poukazujeme na potrebu individuálneho prístupu – rešpektovanie potrieb a záujmov dieťaťa, aktuálnej úrovne poznania, špecifik, ontogenetického vývinu, potrieb pre život.

Cieľom práce je poukázať, že plánovanie a projektovanie v materskej škole je veľmi dôležité z hľadiska efektívnosti osvojenia si kompetencií ako základu pre ďalší život v spoločnosti.

Kľúčové slová: Materská škola, opatrovne, súčasné trendy, zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon), plánovanie a projektovanie činností v materskej škole,

ABSTRACT

KOHÚTOVÁ, Monika: *New Approaches to Planning of Educational and Pedagogical Activities in Nursery School*. [Thesis] Kohútová Monika – Constantine The Philosopher University in Nitra, Faculty of Education; Department of Pedagogy. Supervisor: PaedDr. SLEZÁKOVÁ Tatiana, PhD. Degree of Professional Qualification: Bachelor /Bc./ - Nitra : PF UKF, 2012.

The thesis is focused on the issue of planning and projection of educational and pedagogical activities in nursery schools. The thesis deals with the most important factors that influence child's personality formation in nursery school. It points out to changes within pre-school education development, it takes note of the aim of pre-school education in the past as well as its contemporary objectives. The function of pre-school institution activates demand for planning of educational and pedagogical process. Educational documents, directive for teachers in process of planning, have also been changing in connection with changes in society. After it, we proceed to particular planning and projection of educational and pedagogical activities in nursery school where we emphasize the need of individual approach – respect of children's needs and interests, current knowledge, specifications of ontogenetic growth, necessities of life.

The aim of the thesis is to show that planning and projection in nursery schools is very important in the view of acquisition of competencies and skills as the basis for future life in society.

Key words: nursery school, baby-farms, current trends, educational act no. 245/2008 Collection of Law, activity planning and projection in nursery school

OBSAH

ÚVOD	7
1. TRANSFORMÁCIA PREDŠKOLSKÉHO VZDELÁVANIA V SLOVENSKEJ REPUBLIKE	9
1.1. Vymedzenie nosného pojmu	9
1.2. Materská škola	9
1.3. Kurikulum	15
2. SÚČASNÉ TRENDY V PREDŠKOLSKOM VZDELÁVANÍ	17
2.1. Národný program výchovy a vzdelávania, projekt Milénium	17
2.2. Štátny vzdelávací program ISCED 0	20
2.2.1. Kľúčové kompetencie v materskej škole.....	24
2.3. Školský vzdelávací program	27
3. PLÁNOVANIE A PROJEKTOVANIE VÝCHOVNO – VZDELÁVACEJ ČINNOSTI V MATERSKEJ ŠKOLE	28
3.1. Výučba – riadené učenie a učenie sa	28
3.2. Plánovanie výchovno – vzdelávacej činnosti	29
3.2.1. Plánovanie ako dôležitá súčasť práce učiteľa v materskej škole.....	31
3.2.2. Zásady plánovania	34
3.3. Projektovanie výchovno – vzdelávacej činnosti	36
3.4. Strategicko – edukačný plán a tvorba projektov	38
3.5. Triedny vzdelávací program	39
3.6. Tematický projekt	41
3.7. Plánovanie denného poriadku a rozvrh činností	42
ZÁVER	44
ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY	46
PRÍLOHY	50

ÚVOD

V našej bakalárskej práci sa venujeme novým prístupom k plánovaniu a projektovaniu výchovno-vzdelávacej činnosti v materskej škole. Jej cieľom je charakterizovať plánovanie a projektovanie v materskej škole, kde dochádza k akémusi prieniku toho čo deti chcú a toho čo deti potrebujú.

Pre rozsiahlosť problematiky plánovania a projektovania je dôležité objasnenie nosných pojmov. Materská škola je prvou inštitúciou, do ktorej dieťa prichádza z rodinného prostredia. Je akýmsi mostom medzi rodinou a spoločnosťou. Preto je mimoriadne dôležité, aby tento most bol pre dieťa príjemnou prechádzkou plnou harmónie, podnetov a nezabudnuteľných zážitkov. Poskytuje dieťaťu stimuly pre nové poznanie, skúsenosti, schopnosti a tak sa významnou mierou spolupodieľa na formovaní osobnosti dieťaťa ako základu pre jeho ďalšiu existenciu v spoločnosti. Umožňuje deťom rozvíjať sa po stránke estetickej, sociálno – emocionálnej, intelektuálnej, morálnej a telesnej. V minulosti bola starostlivosť o dieťa prenechaná rodine a tak sa často stávalo, že bola neodborná, málo podnetná.. Odbornosť výchove zabezpečovali odborníci, ktorými sú učitelia a kurikulárny dokument, ktorým sú vzdelávacie programy.

Prvým predpokladom zmien v školstve bol Národný program výchovy a vzdelávania. Ten poukázal na to, že v súvislosti s demokratickými zmenami v spoločnosti je potrebné zabezpečiť aj obsahovú reformu v školstve. Prvým krokom v zabezpečení zmien bol školský zákon (zákon č. 245/2008 Z. z.) a následne vydanie Štátnych vzdelávacích programov ako prvej úrovne dvojúrovňového modelu vzdelávacích programov. V nich sú zachytené hlavné princípy a ciele kurikulárnej politiky štátu, demokratické a humanistické hodnoty na ktorých je založená výchova a vzdelávanie. Výrazným pozitívom oproti predchádzajúcim programom je obsiahnutie kompetencií v nových vzdelávacích programoch. Štátny vzdelávací program tvorí základ pre vypracovanie školských vzdelávacích programov, ktoré sú zasa východiskom pre plánovanie postupov výchovno-vzdelávacej činnosti.

V poslednej časti práce sa dostávame k plánovaniu a projektovaniu výchovno-vzdelávacej činnosti, ktoré sú v materskej škole veľmi dôležité. Plán a projekt si učitelia spracovávajú sami. V nich sa odzrkadľujú odborné kompetencie učiteľa. Pri plánovaní musí učiteľ rešpektovať aktuálnu úroveň poznania dieťaťa a smerovať k vyššej úrovni, teda na to čo si dieťa prináša zo života nadväzuje a rozširuje a obohacuje o nové poznanie a skúsenosti.

Učiteľ si spracováva plán na deň, týždeň alebo aj na mesiac. V každom pláne učiteľ musí zohľadniť potreby detí, aby sa rozvíjalo dieťa v každej aktivite v oblastiach (perceptuálno-motorickej, kognitívnej, sociálno-emocionálnej). V práci je zahrnutá výučba, ktorá utvára podmienky na učenie sa, pomocou navodených situácií a tiež i obsahov. Vo výučbe je toto učenie prostriedkom, procesom kde je podstatné, aby sme nielen vedeli informácie prijímať, ale hlavne, aby sme ich vedeli spracovávať a použiť v rôznych situáciách v ďalšom živote.. Následne na to sú vysvetlené pojmy strategicko – edukačný plán, triedny vzdelávací program, tematický projekt a nakoniec aj plánovanie denného poriadku, ktoré v plánovaní a projektovaní splňajú dôležitú úlohu.

1. TRANSFORMÁCIA PREDŠKOLSKÉHO VZDELÁVANIA V SLOVENSKEJ REPUBLIKE

1.1. Vymedzenie nosného pojmu

V tejto časti sú vysvetlené dôležité pojmy, ktoré pre lepšie a hlavne ľahšie pochopenie témy sú potrebné. Kapitola je zameraná na materskú školu, ktorá v živote človeka zohráva mimoriadne dôležitú úlohu. Deň čo deň je o nej reč, spolupodieľa sa na formovaní osobnosti dieťaťa v ranom detstve. Vedie ich k hodnotám a ideálom, ktoré sú v dnešných časoch často krátko zatienené zlými príkladmi dospelých. Materská škola musela prejsť mnohými reformami, riadiť sa mnohými zákonmi, vyhláškami a v súčasnosti platným dlho očakávaným zákonom, ktorým je zákon č. 245/2008 Z. z. (školský zákon). Tento zákon priniesol mnoho zmien vo výchove a vzdelávaní detí predškolského veku. V súvislosti so zmenami v spoločnosti a reformou v školstve sa nám dáva do pozornosti nový pojem kurikulum. Kurikulum možno vo všeobecnosti považovať za vzdelávací plán, či projekt, ktorý slúži učiteľovi, škole na usmernenie výchovno – vzdelávacích procesov. Materská škola si na základe školou prijatého programu, môže vytvoriť svoje vlastné školské kurikulum.

1.2. Materská škola

V publikácii autorka opisuje výchovu detí v minulosti, poukazuje na fakt, že táto bola výlučne rodinnou záležitosťou a do doby osvietenecov sa viac menej nepovažovala za dôležitú. Vznik opatrovní podnietila skutočnosť stupňovania sa zamestnanosti. Tým, že sa stupňovala zamestnanosť matiek v hospodárstve v rozličných krajinách v dobe industrializácie, tým sa vzbudil problém „*nedostatočného dozoru a výchovnej starostlivosti o chudobné deti, zamestnaných rodičov ale aj o siroty*“ B. Kasáčová (In E. Gašparová a M. Miňová, 2009, s. 11-12).

O založenie prvej opatrovne u nás na Slovensku sa zaslúžila Terézia Brunswická v roku 1829 a bola založená v Banskej Bystrici. Následne vznikali ďalšie opatrovne v Bratislave (1830) a v Trnave (1832). Úplne prvou opatrovňou v Uhorsku, ktorú založila T. M. Bruschwická bola „*Anjelská záhrada*“, otvorená 1. júla 1828 v Budíne, kde postupne na to boli tiež v Budíne založené ešte dve opatrovne (9. marca a 13. júna 1829) no a ďalšou v poradí bola tá naša v Banskej Bystrici nazývaná „*Detská opatrovňa*“ B. Kasáčová (In E. Gašparová, M. Miňová, 2009, s. 15–16).

Podstatu vzniku prvej detskej opatrovne v Banskej Bystrici objasňuje V. Hajdúková (In E. Gašparová, M. Miňová, 2009, s. 30-32) ktorá uvádza, že z historických prameňov je nám známe, že otvorením harmaneckých papierní vznikla potreba postarať sa o deti zamestnaných matiek. V tejto opatrovni sa učili slovenský jazyk a deti robotníkov do nej chodievali bezplatne. Inštitúcie predškolskej výchovy prešli od čias založenia prvej opatrovne na území dnešného Slovenska význačnými zmenami.

Novšia história inštitucionálnej predškolskej výchovy, ktorá sa začala písať po vzniku samostatnej Slovenskej republiky.

V novodobej histórii bolo dôležitým medzníkom materského školstva na Slovensku schválenie zákona č. 279/1993 Z. z. o školských zariadeniach, ktorý bol počas svojej pôsobnosti viac rás novelizovaný. Týmto zákonom bolo uzákonené, že školské zariadenia boli rovnocennou súčasťou školskej výchovno – vzdelávacej sústavy Slovenskej republiky. Pomocou tohto zákona boli konkrétne medzi predškolské zariadenie začlenené materské a špeciálne školy medzi výchovno – vzdelávacie zariadenie. Materské a špeciálne materské školy od roku 1993 do 2008 zaisťovali výchovu a vzdelávanie detí predškolského veku, kde dopĺňali rodinnú výchovu o výchovno – vzdelávacie činnosť mierenú na mnohostranný rozvoj osobnosti detí.

V nadväznosti na zákon o školských zariadeniach bola prijatá vyhláška Ministerstva školstva a vedy Slovenskej republiky č. 353/1994 Z. z. o predškolských zariadeniach, ktorá získala platnosť 1. novembra 1994. Počas svojej platnosti, do 31. augusta 2008 bola novelizovaná len dva krát, čo hovorí o tom, že bola značne dobre spracovaná a prizerala na reálne potreby praxe. Výchova v materských a špeciálnych školách sa realizovala podľa programov výchovnej práce schválených ministerstvom školstva.

V Banskej Bystrici v septembri 2007 sa konala konferencia OMEP-u, kde autorka V. Trubíniová vyjadrila, že je čas na zmeny v legislatíve súvisiacej s materskými školami. Niečo na to, nastali udalosti, ktoré potvrdili autorkine slová, no a týmto vyústením bol prijatý v oblasti regionálneho školstva veľmi očakávaný **zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní** (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len školský zákon).

Prijatie tohto zákona ovplyvnilo pozíciu materských škôl

- ktoré boli týmto začlenené do sústavy škôl ako jeden z druhov škôl umožňujúci stupeň vzdelania – predprimárneho, o čom dieťa dostane doklad o absolvovaní
- výchova a vzdelávanie sa realizuje v zmysle vzdelávacieho programu, ktorým je štátny vzdelávacie program a školský vzdelávacie program

- materská škola napomáha pri osobnostnom rozvoji detí v oblasti sociálno – emocionálnej, telesnej, morálnej, intelektuálnej a estetickej, tvorí predpoklady na ďalšie vzdelávanie, prichystáva ich na život v spoločnosti a podobne.

Ministerstvom školstva ustanovilo vyhláškou č. 306/2008 Z. z. o materskej škole, ďalšie spôsoby organizácie a zabezpečovania výchovno – vzdelávacej činnosti v materskej škole. Táto vyhláška bola po roku svojej účinnosti novelizovaná vyhláškou MS SR č. 308/2009 Z. z. Vyhláška o materskej škole upravuje podrobnosti o spôsoboch organizácie a zabezpečovania výchovno – vzdelávacej činnosti v materskej škole.

Známa autorka mnohých významných kníh E. Pajdlhauserová (In E. Gašparová, M. Miňová, 2009, s. 65-69) aj v tejto publikácii „*Od detských opatrovní k materským školám v sústave škôl*“ prispela k poznaniu rôznych zákonov, ktorými prešla materská škola, rôznym „*vývojom od skromných detských opatrovní k moderným materským školám v sústave škôl*“.

Prvým krokom, ktorý pozmenil postavenie „*predškolských zariadení*“ bolo **ustanovenie čl. XV uhorského zákona z roku 1891**. Týmto ustanovením sa prikazovala povinná školská dochádzka deťom od troch do šiestich rokov veku, ak „*rodina nevie zabezpečiť potrebnú výchovu detí doma*“.

Nariadenie SNR č. 5 zo 6. septembra 1944 o poštátnení školstva na Slovensku ovplyvnilo nasledujúce reformy školstva. V roku 1948 sa uzákonil **Zákon č. 95/1948 Zb. o základnej úprave jednotného školstva (školský zákon)**, ktorý spojilo školstvo a taktiež kodifikoval zásadu zriaďovania len štátnych škôl. Zjednotený školský systém obsahuje aj materské školy pre „*telesne a duševne zdravé deti*“ od troch rokov, až do začiatku dochádzky do „*národnej školy*“ (§ 8 až § 12 cit. zákona) **Zmenil sa názov „detská opatrovňa“ na názov „materská škola“**.

Materská škola prešla za desaťročia mnohými zmenami a riadila sa mnohými zákonmi **od ustanovenia čl. XV uhorského zákona z roku 1891 cez zákon č. 186/1960 Zb. o sústave výchovy a vzdelávania (školský zákon); zákon č. 279/1993 Z. z. o školských zariadeniach** na ktorý nadväzovala **vyhláška č. 353/1994 Z. z. o predškolských zariadeniach** (táto vyhláška utvorila humánnejšie predpoklady pre deti i učiteľov, ktorá zmiernila počet na 20, 23 a 25 detí v triede v závislosti od ich veku, uplatnila sa integrácia zdravotne postihnutých detí, taktiež sa uplatnila postupnosť v adaptácii detí, upevnili sa kompetencie riaditeľa a podobne); **po konečný a dlho očakávaný Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon)**.

E. Pajdlhauserová (In E. Gašparová, M. Miňová, 2009, s.69) uvádza, že „**Vláda SR sa v roku 2006 v Programovom vyhlásení zaviazala, že podporí predškolskú prípravu detí. Posúdi vyňatie materských škôl zo zákona o školských zariadeniach a ich zaradenie do školského zákona ako prvý stupeň školského systému**“. Skupinu menovanú ministerstvom školstva, na čele s vedúcou skupiny PhDr. E. Pajdlhauserovou vypracovala návrh „Konceptia v oblasti predškolskej výchovy v nadväznosti na prípravu detí na vstup do základnej školy schválený **uznesením vlády SR č. 222 zo 7. Marca 2007 k návrhu koncepcie v oblasti predškolskej výchovy v nadväznosti na prípravu detí na vstup do základnej školy**“. Vďaka tomuto uzneseniu v koncepciách v oblasti materskej školy nastúpili prelomové zvraty. „*Po prvý krát v histórii školstva na území Slovenska sú materské školy prvým článkom sústavy škôl*“.

Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) priniesol veľmi veľa pozitívnych zmien vo výchove a vzdelávaní ako napríklad ciele, princípy, formy a organizáciu výchovy a vzdelávania, určil sa stupeň vzdelania aj pre materské školy, potvrdenie o predprimárnom vzdelávaní je osvedčenie o absolvovaní predprimárneho vzdelávania, zmiernil sa najvyšší počet detí na 20, 21 a 22 v triede materskej školy pravdaže v závislosti od veku detí a veľa veľa ďalších. E. Pajdlhauserová (In E. Gašparová, M. Miňová, 2009, s. 65-69)

Materskú školu popisuje aj autor Z. Obdržálek (2004, s.179), ktorý píše, že je to „*výchovno – vzdelávacie zariadenie pre deti predškolského veku. Jej poslaním je dopĺňať rodinnú výchovu o výchovno – vzdelávaciu činnosť zameranú na všestranný rozvoj osobnosti dieťaťa, jeho sociálno – emocionálny, fyzický a intelektový rozvoj v súlade s individuálnymi a vekovými osobitosťami*“.

Materská škola podľa J. Průchu (2009, s.148) predstavuje školské zariadenie, ktoré pokračuje vo výchove schopností a vlastností, ktoré si deti v rodine osvojili a zabezpečuje im starostlivosť vo veku od troch do šiestich rokov. Vzhľadom na to, že v rodine môžu vzniknúť rôzne znevýhodnené podmienky pre dieťa, toto predškolské vzdelávanie poskytuje vyrovnávanie týchto nezrovnalostí vo vývoji dieťaťa. Hoci je materská škola prvým článkom školskej sústavy, nie je povinnou, iba sa odporúča. Čoraz viac rodičov si však uvedomuje, že predprimárne vzdelávanie pod dohľadom odborníkov pedagógov je pre ich dieťa nesmierne dôležité z hľadiska stimulácie ich počiatočného vzdelávania.

Materská škola je predškolské zariadenie, ktoré zabezpečuje výchovu a vzdelávanie detí v predškolskom veku. Cieľom tohto zariadenia je dosiahnutie motorickej, kognitívnej a citovo-sociálnej úrovne. Výsledkom má byť pripravenosť na školské vzdelávanie a na

život v spoločnosti, aktívne učenie, či začlenenie do skupiny a kolektívu. (štátny vzdelávací program ISCED 0, s. 13)

A. Doušková a M. Kružlicová (2012, s.5) píšú, že *„materská škola je určená na zámerné stimulovanie osobnosti dieťaťa v perspektíve utvárania slobodných subjektov, zodpovedne a aktívne participujúcich na živote lokálnej, národnej i medzinárodnej komunity. Je organizovaná ako špecifické edukačné prostredie, ktoré dieťaťu poskytuje významné životné skúsenosti, a je tak programovaný počiatok cesty napredovania dieťaťa v smere novej kvality života.“*

Už na začiatku sa spomínajú zákony, vyhlášky, ktoré boli a sú potrebné pre fungovanie materských škôl. Podľa zákona NR SR č. 245/2008 *Zákon o výchove a vzdelávaní* § 28 ods. 2 sa materská škola zakladá už pri počte desať detí. Vychádza zo školského vzdelávacieho programu, ktorý zaisťuje predprimárne vzdelávanie podľa § 16 ods. 2 pomocou ktorého umožňuje výchovu a vzdelávanie.

Vyhláška MŠ SR 306/2008 § 3 uvádza, že dieťa ktoré dovŕšilo piaty rok sa prijíma v prvom rade, ďalej aj dieťa, ktoré malo odloženú školskú dochádzku a taktiež dieťa s dodatočným odloženým začiatkom povinnej školskej dochádzky.

Vo vyhláške MŠ SR 306/2008 § 3 ods. 3 sa píše, že z dôvodu ľahšej adaptácie dieťaťa možno prijať dieťa na čas adaptačného pobytu, v ktorom zákonný zástupca privádza dieťa do materskej školy postupne na jednu hodinu, dve a najviac štyri hodiny, spolupracuje s pedagogickými zamestnancami a po prevzatí dieťaťa z materskej školy zabezpečuje riadnu starostlivosť o dieťa. Ak sa dieťa zadaptuje v materskej škole, môže dieťa po dohode zákonného zástupca s riaditeľom pravidelne navštevovať materskú školu v dohodnutom čase. Pri zníženej adaptačnej schopnosti dieťaťa môže riaditeľ po prerokovaní so zákonným zástupcom rozhodnúť o prerušení dochádzky dieťaťa do materskej školy na dohodnutý čas.

V materskej škole sú deti rozdelené do tried podľa veku, zväčša do troch tried (malá, stredná, veľká). Triedy sú rovnomerne rozdelené a tak, aby umožňovali deťom, aby sa stretli so svojimi vrstovníkmi čiže rovnako starými kamarátmi alebo triedy s rozdielnou vekovou kategóriou, ale s najvyšším počtom podľa *Zákona NR SR č. 245/2008 Zákon o výchove a vzdelávaní* § 28 ods. 10 zákona. Zákon uvádza takéto množstvo detí, ktoré môžu byť v triede :

- a, 20 v triede pre troj- až štvorročné deti,
- b, 21 v triede pre štvor- až päťročné deti,
- c, 22 v triede pre päť- až šesť ročné deti,

d, 21 v triede pre troj- až šesť ročné deti.

Vo vyhláske MŠ SR 306/2008 § 4 sa uvádza, že do tried v materskej škole s týždennou a súvislou výchovou a vzdelávaním nesmie počet detí prekročiť :

- a) 10 detí od 2 do 3 rokov (ak sa prekročí počet na viac ako desať detí, je nutné, aby výchovu a vzdelávanie zabezpečovali striedavo traja učitelia)
- b) 15 detí od 3 do 4 rokov,
- c) 18 detí od 4 do 5 rokov,
- d) 20 detí od 5 do 6 rokov,
- e) 15 detí od 3 do 6 rokov.

Vo vyhláske MŠ SR 306/2008 § 3 ods. 4 a ods. 5 sa píše, že deti so špeciálnymi výchovno – vzdelávacími potrebami (sluchovo, mentálne, zrakovo) a deti, ktoré majú problém s narušenou komunikačnou schopnosťou alebo s telesným postihnutím, s autizmom, s poruchou správania, môže materská škola prijímať len najviac dve deti do triedy, avšak počet detí v triede týmto klesá o dve deti za každé zdravotne znevýhodnené dieťa. Zároveň, do takejto špeciálnej triedy sa zvyčajne prijímajú deti s rovnakým druhom znevýhodnenia. Materská škola deti prijíma len na základe súhlasu zákonného zástupcu a s potvrdením o diagnostickom vyšetrení od zástupcu zariadenia.

Cieľom výchovy a vzdelávania detí v materskej škole je komplexný rozvoj osobnosti, ktorý nadväzuje na primárnu výchovu, ktorá prebieha v rodine. Ďalej veľkú úlohu zohráva aj **kvalita materskej školy**, ktorú je veľmi neľahké určiť, no tvorí ju mnoho spolu úzko súvisiacich zložiek. Kvalitu materskej školy podmieňujú účinný výchovno – vzdelávací program, výchovno – vzdelávací proces, podmienky ako osobné, priestorové, psychohygienické a riadenie ako plánovanie, projektovanie či organizovanie, komunikovanie a vedenie. V materskej škole sa kvalita vo všeobecnosti chápe ako najpriaznivejšia rovina jej fungovania, kde priam v takýchto podmienkach značne závisí na kvalite školy, pretože kvalita je kľúčovým podnetom pre jej budúce jestvovanie. Túto kvalitu v školách ovplyvňujú mnohé faktory respektíve činitele, ktoré delíme na vonkajšie (legislatíva, učebné osnovy či program) a vnútorné (samotné vedenie školy, učiteľov, deti). Na kvalite školy sa podieľa plno faktorov, avšak najviac ju vystihuje kvalitný edukačný proces, spokojné deti ako aj rodičia, ktorý sú spokojný, že sa ich deti vzdelávajú, hrajú pod odborným pedagogickým vedením učiteľov. V. Gmitrová a M. Podhájecká (In M. Miňová, 2007, s. 80–84)

Materská škola dieťa vníma ako osobnosť, ktorá má rôzne potreby či už záujem o seba rozvíjanie, učenie sa, rozvíjanie postoja k sebe samému a k okoliu s rôznymi skúsenosťami

a podobne. Predškolská výchova sa hlavne snaží o celkový rozvoj osobnosti dieťaťa, ďalej pripravuje deti na povinnú školskú dochádzku či na život v spoločnosti. Materská škola dáva dieťaťu výchovu a vzdelania, ktoré je veľmi potrebné pre ich ďalší život no zároveň dôležitá je aj samotná kvalita školy. Ako raz jedna autorka napísala : „*Akú kvalitu života ponúkame dnes naším deťom, takú kvalitu nášho života očakávajme spätne od našich detí*“. V. Gmitrová a M. Podhájecká (In M. Miňová 2007, s.83-84)

Aby táto kvalita bola čo najlepšia, je potrebné nenechať nič na náhodu a riadiť sa určitým plánom, plánovať výchovu a vzdelávanie. Na to nám slúži dokument kurikulum.

1.3. Kurikulum

Kurikulum sa mnohokrát berie ako vzdelávací plán (program, projekt) ktorý obsahuje prostriedky, ciele, obsah a podmienky vzdelávania a popritom aj jeho realizáciu a systém hodnotenia jeho výsledkov. Je realizované v určitom prostredí škôl, tried a pomáha vzdelaným sa dopracovať ku konkrétnym výsledkom.

Termín, ktorý sa používa už skoro v každom štáte Európskej únie, ktorý avšak má niekoľko stoviek podôb významu nazývame kurikulum. U nás na Slovensku nemá až takú oporu, ale sme presvedčení, že je náležité ho využívať a začleniť ho do fondu slovenskej pedagogiky. Tento pojem si často predstavujeme v spojení *curriculum vitae* – čo je životopis. No a tak by sme ho mohli odôvodniť, že je to projektovanie a realizácia životopisu školy, vyučovacieho procesu, na ktorom sa zúčastňujú žiaci, ale aj učitelia a taktiež aj autori vzdelávacích programov. V súčasnosti prevažujú dva významy tohto pojmu:

- 1. vzdelávací program, projekt, plán vzdelávania (vyučovania)*
- 2. vlastný vyučovací proces, jeho obsah a priebeh.* (I. Turek, 2008, s. 184–185)

Kurikulum podľa J. Průcha (2002, s. 237) v širšom chápaní obsahuje všetkú skúsenosť, ktorú žiaci nadobúdajú mimo školy v rôznych aktivitách, ktoré sú spojené so školou, ale aj v činnostiach ku škole spojené, ich hodnotením a plánovaním. Školské kurikulum zobrazuje nie len vzdelávací program, ale aj súbežne život v škole a okolo nej.

Podľa E. Walterovej (In D. Kostrub, 2005, s. 20) sa kurikulum najčastejšie vymedzuje ako plán, program a projekt výučby, obsah výučby, metodický prístup k obsahu výučby, stratégie učenia sa a vyučovania, metodický prístup k obsahu výučby a obsah celkovej skúsenosti, ktorú žiaci získavajú v škole a v aktivitách vzťahujúcich sa na ňu.

Autorka definuje postupy pre tvorbu kurikula, ako sú: „*potreby, ciele, analýza, výber výučbových situácií, výber obsahu, organizácia a integrácia učebných skúseností,*

hodnotenia korekcia cieľov“. Zároveň kurikulum poníma ako istý súbor všetkých cieľov edukácie, činností, stratégie vyučovania a podobne, ktoré upravujú priebeh výučby. E. Walterová (In. D. Kostrub, 2005, s. 20)

Školy si môžu na vlastnú potrebu prispôbiť vzdelávacie programy na svoje podmienky a utvoriť tak školské kurikulum, ktoré bude v ich rovine školy, avšak sa musí odvíjať od požiadaviek a podmienok školy. Prostredníctvom svojho vlastného školského vzdelávacieho programu má škola možnosť vytvoriť si „*vlastný image*“ – ktoré môže poslúžiť na získanie detí ako potencionálnych „zákazníkov“. D. Kostrub, (2005, s. 20)

E. Svobodová (2010 s. 30) vysvetľuje, že v dnešnej dobe sa viac ukazuje školské kurikulum v širšom chápaní, kde predstavuje život školy a všetko okolo nej, čo sa s ňou spája, ale aj vzdelávací program. Veľa krát sa pojem kurikulum poníma ako vzdelávací plán či projekt, program, ktorý obsahuje ciele, obsah, podmienky vzdelávania a jeho realizovanie a spôsob hodnotenia výsledkov.

Z. Obdržálek (2004, s. 165) vysvetľuje kurikulum, že je to program vzdelávania, ktorý ohraničuje cieľ, obsah, výsledky vzdelávania. Zároveň autor uvádza niekoľko týchto ohraničení, kde v jednom je taký komplex kurzov vzdelávania ba i výcviku, ktorý po vyštudovaní vedie k vzdelanosti daného stupňa a k projektovanej úrovni vzdelania. V ďalšom napríklad vyslovuje hodnoty, ciele edukačného systému, ktorý podopiera obsah učenia sa. Definícií tohto pojmu, kurikulum, je veľmi veľa v mnohých literatúrach, no uvedenie pojmu má zmysel pre celkové zvládnutie riešenia cieľov, metód, spôsobov organizácii a podobne.

V súčasnosti predškolské kurikulum kladie materským školám možnosť koncipovať školský vzdelávací program v súvislosti s konkrétnymi podmienkami školy. Tvorba školského kurikula žiada učiteľov, aby si osvojili niektoré metódy, ktorými je možné previesť situačnú analýzu na základe ktorej zisťujeme, kde sme a kde sa chceme dostať. Vytvoríme si akúsi víziu, ktorá ovplyvní smerovanie obsahu školského kurikula. E. Šmelová (In V. Hajdúchová, 2009/10, s. 9).

Výsledkom procesu tvorby kurikula sú projekty – kurikulumne v podobe dokumentov (vzdelávacích programov) na každé jedno z týchto úrovní: štátny (národný), rámcový, školský, triedny.

2. SÚČASNÉ TRENDY V PREDŠKOLSKOM VZDELÁVANÍ

Kapitola je zameraná na Národný program výchovy a vzdelávania, ktorý bol prvým predpokladom vzniku potreby rôznych priorít vo výchove a vzdelávaní v materskej škole, ktorý vymedzuje program na najbližších 10 – 20 rokov. Ďalej je v skratke vysvetlený projekt Milénium, ktorý je akýmsi videním mnohých autorov, aby sa vzdelanie stalo „naším najväčším bohatstvom“. Ďalej je kapitola zameraná na vzdelávacie programy – štátny a školský vzdelávací program, kde štátny vzdelávací program tvorí *prvú úroveň dvojúrovňového modelu vzdelávacích programov*, určuje ciele, princípy kurikulárnej politiky štátu a školský vzdelávací program tvorí *druhú úroveň dvojúrovňového modelu*, ktorý je dôležitým a nevyhnutným materiálom pre učiteľa v postupe pri výchove a vzdelávaní detí v predškolskom veku. Novým pojmom vo výchovno – vzdelávacom procese sa stali kompetencie, ktoré si deti osvojujú v rôznych aktivitách v procese výučby v materskej škole.

2.1. Národný program výchovy a vzdelávania, projekt Milénium

Tento program (Národný program výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike) vzniká ako otvorený dokument, ktorý sa ustavične mení a upravuje. Obsahuje mnoho kľúčových vízií, problémov, ktoré nám napomáhajú, aby sme pokračovali k čo najlepšej možnej pozícii medzi podobne veľkými európskymi štátmi. Národný program výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike vymedzuje program na najbližších 10 - 20 rokov. Medzi najdôležitejšie priority vonkajšej aj vnútornej zmeny škôl, školských zariadení výchovy a vzdelávania vôbec patrí:

1. *Prispôsobovanie obsahu a procesu výchovy a vzdelávania potrebám učiacej sa, informatickej spoločnosti* (schopnosť učiť sa, vedieť spolupracovať, podporovať a vzbudzovať vzdelávanie)
2. *Vytvorenie a zabezpečenie systému riadenia kvality výchovy a vzdelávania* (zlepšenie personálnej politiky, sfunkčnenie pedagogického výskumu a zavedenie jeho výsledkov do praxe)
3. *Zisťovanie a hodnotenie kvality a efektívnosti vzdelávania* (stanovenie kompetencií, výkonových a obsahových štandardov)
4. *Obrat v zabezpečovaní kvality, postavení a profesijných perspektív učiteľov* (skvalitnenie podmienok pedagógov, garantov profesijnej kultúry školy)

5. *Cieľavedomé podporovanie prepájanie trhu vzdelávania a trhu práce (nárast zvýšenia zodpovednosti zamestnávateľov, na rozvoji štruktúry vzdelávania) (Národný program výchovy a vzdelávania s. 2)*

Národný program (s. 3) uvádza, že materská škola je zameraná na výchovu a vzdelávanie detí od ranného veku po vstup do základnej školy. Predškolská výchova zohráva veľmi dôležitú úlohu, pomáha rozvíjať osobnosť detí, napomáha pri vyrovnávaní rozdielov medzi deťmi avšak je dosť nevyhnutné zapojiť čo najviac detí do tejto predškolskej prípravy, hlavne, aby sa skvalitnila výchova a vzdelávanie čo najskoršou stimuláciou dieťaťa, pretože obdobie predškolského veku považujú mnohí odborníci za optimálne obdobie na naštartovanie procesov učenia sa u detí. Národný program charakterizuje zmeny v jednotlivých prvkoch systému celoživotného vzdelávania, v *materskej škole* a navrhuje :

- inovovať obsah, metódy a formy práce s deťmi v materských školách a kladie dôraz na tvorbu nových moderných výchovno – vzdelávacích programov založených na podnecovaní kognitívnej, emocionálnej, psychomotorickej, socio – emocionálnej oblasti rozvoja dieťaťa,
- zväčšovať zaškoloňovanie detí v materských školách – vytvoriť podmienky, dostatok miest v materských školách, taktiež zvýšiť podiel učiteliek materských škôl s vysokoškolským vzdelaním,

Učiteľ je veľmi dôležitým činiteľom vo výchove a vzdelávaní a preto je dôležité

- zvýšiť podstatne spoločenské a najmä finančné ocenenie učiteľov, vychovávateľov, spracovať plán postupného nárastu platov
- zlepšiť pregraduálne vzdelávanie pedagógov na vysokých školách, zriaďovať fakultné cvičné školy, kde by sa zabezpečila zodpovedajúca prax pre študentov
- skvalitniť ďalšie vzdelávanie učiteľov, vychovávateľov

Dvanásť pilierov Národného programu výchovy a vzdelávania na najbližších 20 rokov v Slovenskej republike (s. 22-25) hovorí o tom, ako je potrebné, aby sa Slovensko prepojilo na svet, na súčasné trendy života, aby mohlo rásť s ostatnými vyspelými štátmi. Ďalší pilier predstavuje koncepčný rámec, kde sa môže prejaviť pedagogický zamestnanec a kde osobnosť dieťaťa, ktoré je postavené na prvom mieste vo svojej integrite vzdelania. V nasledujúcom pilieri je návrh, aby sa obmedzilo množstvo učiva, keďže mnoho vecí s toho sa dieťa naučí no vzápätí zabudne a preto kurikulárna transformácia chce zredukovať množstvo informácií, poznatkov. V ďalších pilieroch je návrh, aby si rodičia mohli vybrať cestu vzdelávania pre dieťa, tiež, aby sa dalo študovať v každom veku, aby

učitelia mali čo najvyššie vzdelanie čiže vysokoškolské, a to už aj v materskej škole, ktoré navrhujú dať do školského systému ako nultý, prípravný ročník. Projekt chce, aby každá škola mala svojho školského psychológa, ktorý by pomáhal nie len deťom, ale aj rodičom a učiteľom pri výchove. Nech má každá škola počítače, nech sa učitelia učia na nich, aby sme neboli informačne a technicky zabudnutý.

Národný program (s. 26-27) považuje za nevyhnutné riešiť otázku legislatívy v školstve, legislatívne zmeny, ktoré by sa mali uskutočniť priebežne *„najneskôr v roku 2002 je potrebné vydať “školský zákon“ a následne nadväzujúce vyhlášky, smernice, opatrenia. Školský zákon by mal byť “integrovaným“ zákonom, ktorý by zahŕňal v sebe doteraz mnohé čiastkové predpisy týkajúce sa škôl, školských zariadení, výchovy a vzdelávania. Školský zákon by mal byť dosť podrobný, aby sa nemuselo vypracovať množstvo vykonávacích predpisov, vyhlášok, ktoré niekedy nie sú v súlade s duchom programu či základného školského zákona“*. Tak toto bolo predurčenie toho čo prišlo dňa 22. mája 2008 kedy sa stal platným Zákon NR SR č. 245/2008 *Zákon o výchove a vzdelávaní (školský zákon)*, ktorý obsahuje všetko to, čo bolo napísané v Národnom programe výchovy a vzdelávania.

Projekt Milénium, je koncepcia rozvoja výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike na najbližších 15 – 20 rokov, ktorá vyplýva *„z ambície, aby načrtla ľudskú spoločnosť na základe humánno – tvorivej výchovy pre nové tisícročie. Je to veľký cieľ hraničiaci s víziou, ale bez veľkých snov by dnes neexistovalo ľudstvo.“* (Koncepcia rozvoja výchovy a vzdelávania, projekt Milénium, s. 1) Koncepcia uvádza (s. 2) *„súčasný stav výchovy a vzdelávania na Slovensku (kde sme?)“*, ktorá sa delí na charakteristiku materskej školy a špeciálnej materskej školy v systéme vzdelávania na Slovensku, na rok 1999/2000, kde popisuje údaje, že v tom roku sme mali 3310 materských škôl, že materskú školu navštevuje 161 128 detí a v týchto školách vzdeláva 15 743 učiteliek. Na Slovensku z počtu 1,231 milióna z celkového počtu detí, žiakov, študentov, materskú školu navštevuje 13,1% detí. Ďalej koncepcia uvádza, *„klady a nedostatky vývoja školstva od roku 1990“* (s. 4-7) kde popisuje, že najväčším kladom bola zmena v roku 1989, kedy sme získali slobodu, demokratický režim, kde táto zmena mohla priniesť mnoho možností a to aj pre školstvo, jeho výchovu a vzdelávanie, avšak ani za desať rokov sa tieto sny neuskutočnili. No plusom je aspoň, že i znížením počtu materských škôl a detí v nich, sa kvalita výchovného programu zlepšila, stále viac učiteliek v materských školách majú vysokoškolské vzdelanie, ďalej i to, že školy majú alternatívu nadobudnúť právnu subjektivitu, čo umožňuje zákon. Negatíva vo vývoji školstva sú napríklad v tom, že

úroveň vzdelanosti nedosahuje také výsledky, ako predpokladali, taktiež i priemerná dĺžka školskej dochádzky žiakov, čo približne je asi o 2,7roka menej ako v Európskej únii, kde približný vek ukončenia štúdia 17,4roka. Napriek kladom i nedostatok je záver dnešného stavu školstva na Slovensku taký, že môžeme hovoriť o „kríze školstva“ ale taktiež aj o „kríze výchovy“, ktorá je zapríčinená krízou v rodine, v ekonomike, politike a podobne. Ďalej je projekt Milénium (s. 12-13) zameraný na „základné východiská zmien vo výchove a vzdelávaní (prečo sú potrebné zmeny)“, kde na základe predchádzajúceho prehľadu podmienok, je možné prezentovať koncepciu a program rozvoja výchovy a vzdelávania ako otvorený dokument, do ktorého je nutné z času na čas neustále dopĺňanie, spresňovanie základných a rámcových smerovaní. Tretím bodom je „*cieľový stav výchovy a vzdelávania a návrhy opatrení na transformáciu súčasného stavu na stav cieľový (kam chceme smerovať)*“ v ktorom sú uvedené údaje aká je vzdelanosť obyvateľov na Slovensku, že je nevyhnutné, aby sa napríklad zväčšil počet prijímaných študentov na vysokú školu, aby sa predĺžila povinná školská dochádzka. Dôraz sa kladie i na to, aby sa skvalitnila a zlepšila práca v materskej škole. Táto koncepcia (projekt Milénium, s.16) uvádza, že „*hlavným cieľom reformy školstva v SR je premeniť tradičné encyklopedicko – memorovacie a direktívno – neživé školstvo na tvorivo – humánnu výchovu a vzdelávanie a poznatkovo-hodnotné školstvo, kde je dôraz kladený na aktivitu a slobodu osobnosti, jej silu vytvoriť svoj progresívny, tvorivý spôsob bytia pre život v novom tisícročí*“. Predpokladá to rôzne zmeny vo filozofii výchovy a vzdelávania, obsahu vzdelávania, príprave pedagógov, v metódach a podobne.

„*Ideálom výchovy a vzdelávania by mal byť dobrý (čestný, morálny, charakterný), múdry (vzdelaný, tvorivý), aktívny (samostatný, pracovitý, iniciatívny) a šťastný (vyrovnaný, zdravý) človek*“ Koncepcia rozvoja výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike na najbližších 15 – 20 rokov (projekt Milénium, s.16).

2.2. Štátny vzdelávací program ISCED 0

„*Štátne vzdelávacie programy vymedzujú povinný obsah výchovy a vzdelávania na školách podľa tohto zákona na získanie kompetencií. Štátne vzdelávacie programy vydáva a zverejňuje Ministerstvo školstva, vedy výskumu a športu Slovenskej republiky (ďalej len ministerstvo školstva). Štátne vzdelávacie programy pre odborné vzdelávanie vydáva ministerstvo školstva po prerokovaní so zamestnávateľmi, zriaďovateľmi škôl a ich profesijnými a záujmovými združeniami s celoslovenskou pôsobnosťou a s ministerstvami v rozsahu ich odvetvovej pôsobnosti.*“ M. Pisoňová (2011, s. 40).

I.Turek (2010, s. 180) uvádza medzinárodnú štandardnú klasifikáciu vzdelávania (skratka ISCED–International Standard Classification of Education), ktorá sa slúži pri vypracovaní obsahu vzdelávania podľa jednotlivých stupňov vzdelávania. Aplikuje sa aj v rámci Štátneho vzdelávacieho programu ISCED 0.

Stupeň vzdelania	Typ školy
Stupeň vzdelania a stupeň školskej sústavy	V slovenskej školskej sústave
ISCED 0 Predprimárne vzdelávanie–nultého stupňa - všetky druhy vzdelávania predchádzajúce primárnu úroveň	Vzdelávanie prebiehajúce v materských školách
ISCED 1 Primárne vzdelávanie–vzdelávanie na primárnej úrovni	1.Stupeň základnej školy (1. – 4. ročník)
ISCED 2 Nižšie sekundárne vzdelávanie-vzdelávanie na nižšom sekundárnom stupni. Nadväzuje na primárne vzdelávanie pred vstupom na vyššie sekundárne vzdelávanie. Ďalej sa ešte delí na ISCED 2A (2.stupeň základnej školy); ISCED 2B (ukončené povinné vzdelávanie v rámci neukončeného odborného vzdelávania); ISCED 2C (zaučenie v odbore)	2.Stupeň základnej školy (5. – 9. ročník) a taktiež i na nižšie ročníky 5- ročných a 8-ročných gymnázií a konzervatórií (po ročník, ktorý zodpovedá 9. Ročníku základnej školy)
ISCED 3 Vyššie sekundárne vzdelávanie–vzdelávanie, ktoré nasleduje po ukončení nižšieho sekundárneho stupňa pred vstupom do terciárneho stupňa ISCED 3A (stredné vzdelávanie s maturitou /gymnaziá); ISCED 3B (stredné odborné vzdelávanie s maturitou); ISCED 3C (stredné odborné vzdelávanie)	Do vyššej sekundárnej úrovne sa zaraďujú štvorročné gymnáziá, 5-ročných a 8-ročných gymnázií, stredné odborné školy, stredné odborné učilištia

„Vzdelávanie detí v materskej škole sa od 1. septembra 2009 uskutočňuje (v súlade s §161 ods. 27 školského zákona) len podľa vzdelávacích programov“ (V. Hajdúková, 2009, s. 6).

Všeobecnú definíciu štátneho vzdelávacieho programu podal Turek (2010, s. 177) v ktorej píše, že je to najvyšší kurikulárny dokument. Je prvým stupňom dvojúrovňového modelu vzdelávacích programov - „schvaľuje ho Ministerstvo školstva SR a je východiskovým materiálom pre tvorbu školského vzdelávacieho programu“.

Štátny vzdelávací program ISCED 0 (s. 5) vymedzuje cieľ predprimárneho vzdelávania, ktorý možno zhrnúť na rozvoj dieťaťa po stránke perceptuálno - motorickej, kognitívnej, sociálnej, aby bolo pripravené na školské vzdelávanie a na život v spoločnosti. Za najdôležitejšie sa dáva a považuje jedinečnosť dieťaťa a jeho aktívne učenie a samozrejme jeho zaradenie do skupiny a kolektívu.

Schéma Štátny vzdelávací program ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie

(V. Hajdúková 2010/11 str. 4)

Podľa autorky základná myšlienka Štátneho vzdelávacieho programu je :

- podporovať celostný osobnostný rozvoj dieťaťa,
- aktivizovať a motivovať rozvoj psychomotoriky, poznania, emocionality a sociability,
- rozvíjať tvorivosť a predstavy v každodenných aktivitách,
- pomôcť dieťaťu formovať vlastnú jedinečnosť a životné kompetencie. (V. Hajdúkovej, 2008, s. 11)

Štátny vzdelávací program (s. 7–10) zobrazuje kategóriu kompetencií (kompetenciám sa venujeme v podkapitole 2.2.1 kľúčové kompetencie, s. 9) ktoré utvárajú spolu so vzdelávacími štandardmi jadro programu. Aby deti nadobudli kompetencie, musí sa zmeniť obsah a spôsob vzdelávania, metódy a edukačné stratégie smerom k či už zážitkovému alebo interaktívnemu učeniu, ktoré je založené na skúsenosti a prepojené so životom. Nielen pri ohraničení kompetencií, ale aj pri chápaní obsahu výchovy

a vzdelávania sa zohľadnilo toto hľadisko a v rámci tohto obsahu aj pri tvorbe vzdelávacích štandardov.

Pod pojmom **štandard** autor rozumie: „*stupeň dokonalosti požadovaný na určitý účel alebo akceptovaný či odsúhlasený model (vzor, norma, miera), s ktorým sú reálne objekty a procesy rovnakého druhu porovnávané alebo merané*“ (I. Turek, 2010, s. 225).

Štátny vzdelávací program vymedzuje vzdelávacie štandardy (s.14):

- **Obsahové štandardy** – možno chápať ako akýsi záväzok pre učiteľa, zahŕňa základné učivá, ktoré si má dieťa osvojiť vzhľadom na jeho možnosti, zároveň pomáhajú v rozvíjaní elementárnych základov kompetencií. Určujú pre učiteľa platný rámcový obsah vzdelávania v štyroch tematických okruhov: Ja som, Ľudia, Príroda, Kultúra
- **Výkonové štandardy** – sa nazývajú aj cieľové štandardy. Sú to isté predpoklady, ktoré má dieťa/ žiak preukázať, respektíve dosiahnuť na konci predškolského veku. Vyjadrené sú v troch vzdelávacích oblastiach rozvoja: kognitívnej, sociálno – emocionálnej, v perceptuálno – motorickej a sú smerované na nadobudnutie a rozširovanie kľúčových kompetencií dieťaťa. Súčasne sú tri úrovne docielenia štandardov: základný, stredný a pokročilý.

Už *pri plánovaní, navrhovaní* činností musí učiteľ vychádzať z výkonových štandardov v ktorých sa očakáva docielenie špecifických cieľov, ba sa z nich vychádza už pri samotnom *formulovaní konkrétneho cieľa*.. Gmitrová (In Praktická príručka pri riadení zamestnancov, pedagogického procesu a správy materskej školy, s. D 1.3/3)

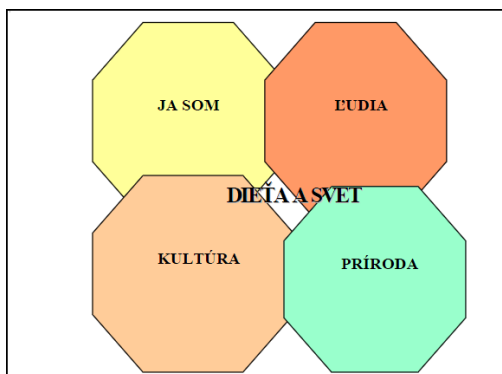
V. Hajdúková (2008, s. 16) píše, že utvorenie programu ovplyvnilo mnoho koncepcií, no najviac tvorivo-humanistická, kde v strede pozornosti tejto koncepcie je dieťa ako subjekt vzdelávania, kde sa sleduje jeho rozvoj osobnosti, avšak kladie sa tu na rozvíjanie kognitívnych, nonkognitívnych funkcií osobnosti dôraz.

Dôležitou myšlienkou programu (štátny vzdelávací programu ISCED 0, s. 11) je :

- podporovať celostný osobnostný rozvoj dieťaťa,
- aktivizovať a motivovať rozvoj psychomotoriky, poznania, emocionality a sociability,
- rozvíjať tvorivosť a predstavy v každodenných aktivitách,
- pomôcť dieťaťu formovať vlastnú jedinečnosť a životné kompetencie (spôsobilosti).

Program je integrovaný do štyroch tematických okruhov Ja som, Ľudia, Príroda, Kultúra.

Schéma Štátny vzdelávací program pre materské školy Dieťa a svet

Každý tematický okruh zahŕňa tri vzdelávacie oblasti rozvoja osobnosti dieťaťa :

- *perceptuálno- motorickú,*
- *kognitívnu,*
- *sociálno – emocionálnu.* (štátny vzdelávací program ISCED O s.12)

Tieto oblasti a okruhy sú navzájom poprepájané, nie je možné, aby obsah tematických okruhov a vzdelávacích oblasti plnil samostatne. V. Hajdúková (2009, s. 13)

2.2.1. Kľúčové kompetencie v materskej škole

Podľa Z. Obdržáleka (2004, s. 149) nevyhnutným na výkon, povolania, prípadne na fungovanie náležitého orgánu je kompetencia, komplex schopností, úloh človeka alebo organizácie riadiaceho orgánu. Ako aj mnohí autori, tak aj Z. Obdržálek hovorí, že schopnosti ako komunikovať, učiť sa všetkému a všetko, pracovať v tíme a podobne, sú zahrnuté v kompetenciách človeka, a tieto všetky získané kompetencie treba vedieť kreatívne a plnohodnotne využívať.

I.Turek (2010, s. 192–193) píše, ako je dôležité porozumieť kompetenciám, pretože pomáhajú riešiť rôzne mnohoraké problémy, majú sa presadzovať v rozličných povolaniach, oblastiach ľudskej činnosti či už v škole alebo v práci, ale aj v osobnom a spoločenskom živote, pretože pomáhajú jedincovi lepšie a rýchlejšie sa vyrovnáť zo zmenami v práci alebo v osobnom či spoločenskom živote. Ďalej píše, že často krát sa pojem kompetencia spája s právomocou, čo je oblasť pôsobnosti, čo však s týmto slovíčkom bohužiaľ nesúvisí, no objasňuje tento pojem „kľúčové kompetencie“. Autor v publikácii uvádza, že podľa Pracovnej komisie EU pre kľúčové kompetencie „je kompetencia kombináciou vedomostí, zručností a postojov, ktoré sa môžu osvojiť vo všetkých druhoch obsahu vzdelávania“, no ďalej opisuje že „osvojovanie a zdokonaľovanie kľúčových kompetencií sa považuje za celoživotný proces učenia sa, a to nielen v škole, ale aj v zamestnaní, rodine, kultúrnom, spoločenskom i politickom živote.

Osvojovanie si kľúčových kompetencií nie je iba vecou osobného úsilia jedinca, ale vyžaduje priaznivé sociálne a ekologické prostredie“. (I. Turek, 2010, s. 192)

Autorka V. Hajdúková (2008, s. 14) vysvetľuje kľúčové kompetencie, ktoré zobrazujú zručnosti, vedomosti, hodnoty, ktoré si má dieťa v materskej škole osvojiť, aby malo schopnosti a bolo riadne pripravené na budúcu školu – základnú, prípadne do ďalšieho obdobia. Tieto kompetencie sa rozširujú u detí za pomoci výchovno – vzdelávacej činnosti, kde dieťa môže zažiť svoj vlastný úspech / neúspech, kde si smie skúšať čo dokáže, poprípade si smie zhodnotiť svoj výsledok.

„Kľúčové kompetencie sú tie, ktoré potrebujú všetci jednotlivci na osobné uspokojenie a rozvoj, aktívne občianstvo, spoločenskú začlenenosť a zamestnanosť“ K. Guziová (In V. Hajdúková, 2008, s. 41). Podľa tejto autorky sa vytvárajú ako *„kombinácia vzájomne prepojených poznávacích a praktických zručností, vedomostí, motivácii, hodnotových orientácií, prístupov, emócií a ďalších sociálnych aj osobnostných zložiek, ktoré sa môžu mobilizovať na efektívnu aktivitu“*. K. Guziová (In V. Hajdúková, 2008, s. 45)

Štátne vzdelávací program (s. 7–10) vymedzuje kľúčové kompetencie, ktoré si má dieťa v materskej škole osvojiť a to sú:

- 1. Psychomotorické kompetencie**
- 2. Osobnostné (intrapersonálne) kompetencie** - základy sebauvedomovania, základy angažovanosti
- 3. Sociálne (interpersonálne) kompetencie**
- 4. Komunikatívne kompetencie**
- 5. Kognitívne kompetencie** - základy riešenia problémov, základy kritického myslenia, základy tvorivého myslenia
- 6. Učebné kompetencie**
- 7. Informačné kompetencie**

Vysvetlenie kompetencií podľa A. Douškovej a M. Kružlicovej (2012, s. 9–11)

- 1. Psychomotorické kompetencie** – tieto kompetencie v skratke predstavujú stvárnenie rôznych spôsobilostí detí, ako napríklad ovládanie pohybových, telesných činností, deti používajú všetky svoje zmysly, vedia zdolávať prekážky. V materskej škole sa venuje pozornosť na hrubú a jemnú motoriku, vnímanie rovnováhy, zrakové, sluchové vnímanie. Avšak niektoré deti už pred nástupom do materskej školy ovládajú tieto činnosti správne držať farbičky, správne používajú pohybové činnosti i v novom prostredí.

2. **Osobnostné (intrapersonálne) kompetencie** – predstavujú vytváranie, formovanie a hlavne uvedenie si vlastnej osobnej identity, pripravuje ich k tomu, aby sa vedeli správať sebaisto v rôznorodých situáciách, aby vedeli pochopiť dôsledky svojho správania. Pri hrách sa rozvíjajú u detí osobné kvality ako iniciatívnosť, samostatnosť, aby vedeli prevziať zodpovednosť za seba, a tieto vlastnosti treba stále rozvíjať.
3. **Sociálne (interpersonálne) kompetencie** – s touto kompetenciou sa dieťa dokáže starať o svoje zdravie, spolupracovať s druhými, vie nadväzovať kontakt s inými, má schopnosť komunikovať, byť zhovievavý, rešpektovať ostatných, snaží sa pomôcť druhým aj keď niekedy s podporou dospelých.
4. **Komunikatívne kompetencie** - „*dieťa ich získava pri funkčnom využívaní v interakcii a komunikácii so sebou samým, s inými ľuďmi či médiami, v životných či edukačných situáciách a rolách*“. Rozlišujeme komunikatívne kompetencie v oblasti verbálnej komunikácie a neverbálnej komunikácie. Verbálna komunikácia pomocou písania, čítania, hovorením, počutím a neverbálna - mimika, gestika, alebo aj s pomocou verbálnej komunikácii.
5. **Kognitívne kompetencie** – tieto kompetencie delíme na:
 - A, základy riešenia problémov** – niektoré dieťa dokáže ešte pred začiatkom dochádzky do materskej školy nájsť rôzne spojitosti medzi informáciami, vie riešiť sám alebo poprípade s pomocou učiteľky rôzne problémy
 - B, základy kritického myslenia** – vie odhaliť odlišnosti medzi osobami, javmi, predmetmi, vie povedať svoje hodnotenie na aktuálnu situáciu, či sa mu to páči alebo nepáči, či je to zlé, alebo dobré a podobne
 - C, základy tvorivého myslenia** – tu dieťa dokáže nájsť neobyčajné riešenia na nejaký problém, okolnosť, rieši ich pokusom a omylom a podobne
6. **Učebné kompetencie** – znamenajú, že dieťa sa vie bez problému učiť, vie využívať pojmy, znaky. V predškolskom veku sa rozvíja gramotnosť, skúša úspešne riešiť a vyriešiť úlohy, dáva najavo svoju zvedavosť na nové veci
7. **Informačné kompetencie** – v tejto kompetencii dieťa vie prejavovať svoju radosť na to, že samo dosiahlo, vyhľadalo, spracovalo nejakú informáciu, dieťa sa snaží získavať a zhromažďuje informácie či už od blízkych ľudí, alebo z knížiek.

Kompetencie v predškolskom veku sú veľmi dôležité, pretože práve v tomto období sa u detí vytvárajú mnohé základy pre všetko. Učiteľka by mala rozvíjať kompetencie potrebné pre život, mala by pripravovať rôzne hry, edukačné aktivity, ktoré deti stimulujú

k aktívnemu učeniu sa. Každá jedna kompetencia je v živote dieťaťa významná, pretože každá prispieva k úspešnému životu v spoločnosti. V záujme detí sa utvára školský vzdelávací program, ktorý berie do úvahy ich záujmy, potreby a ich možnosti na rozvoj.

2.3. Školský vzdelávací program

„Školský vzdelávací program sa riadi požiadavkami školského zákona, štátneho vzdelávacieho programu, vychádza z cieľov a zamerania (profilácie) konkrétnej materskej školy. Je základným kurikulárnym (cieľovo-programovým) dokumentom.“ V. Hajdúková (2010/11, s. 2).

Podľa I. Tureka (2010, s. 178) je tento program základným dokumentom školy. Podľa neho sa v škole realizuje výchova a vzdelávanie. *„Školský vzdelávací program vydáva riaditeľ školy po prerokovaní v pedagogickej rade školy, rade školy a po písomnom súhlase zriaďovateľa školy; ak je zriaďovateľom školy obec alebo samosprávny kraj, potom až po prerokovaní v zastupiteľskom orgáne. Školský vzdelávací program musí byť vypracovaný v súlade s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania podľa školského zákona a s príslušným štátnym vzdelávacím programom.“* Ďalej program obsahuje napríklad : názov programu, ohraničené ciele, zameranie školy, učebné plány, formy výchovy a vzdelávania a veľa iného.

V. Hajdúková (2009, s. 22) píše, že školský vzdelávací program utvára základ pre každodennú výchovno – vzdelávaciu činnosť učiteľa, s ktorou by mali byť rodičia informovaní, aby vedeli, že si škola dáva záležať na výchove a vzdelávaní detí, aby poznali, ako vytvárajú podmienky pre zdravotne znevýhodnené deti a deti so špeciálnymi výchovno – vzdelávacími potrebami a podobne. Mal by byť tak spracovaný, aby tomu každý rozumel.

Podľa Zákona NR SR č. 245/2008 *Zákon o výchove a vzdelávaní* § 7 ods. 4 školský vzdelávací program obsahuje: názov vzdelávacieho programu, vymedzenie vlastných cieľov a poslanie výchovy a vzdelávania, stupeň vzdelania, ktorý sa dosiahne absolvovaním školského vzdelávacieho programu alebo jeho ucelenej časti, vlastné zameranie školy, dĺžku štúdia a formy výchovy a vzdelávania, učebné osnovy, spôsoby a pod.

„Súlad školského vzdelávacieho programu so Štátnym vzdelávacím programom, cieľmi a princípmi výchovy a vzdelávania ustanovenými zákonom o výchove a vzdelávaní (školským zákonom) kontroluje Štátna školská inšpekcia“ (Štátny vzdelávací program ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie, s. 37).

3. PLÁNOVANIE A PROJEKTOVANIE VÝCHOVNO – VZDELÁVACEJ ČINNOSTI V MATERSKEJ ŠKOLE

Ak si chce murár postaviť dom, potrebuje projekt, ak chce cukrárka upiecť tortu, potrebuje recept, ak chce učiteľ vychovávať a vzdelávať dieťa potrebuje tak isto plán – inak by jeho činnosť bola chaotická a výsledky by boli nepredvídateľné.

Nakoľko sa výchova a vzdelávanie riadi platnými dokumentmi, ktorými sú štátny vzdelávací program a z neho vyplývajúci školský vzdelávací program, ktorý obsahuje ciele pre učiteľa je potrebné aby sa aj on riadil určitým plánom. Plánovanie a projektovanie v materskej škole napomáha učiteľovi vytvoriť si konkrétnu predstavu procesu pedagogického pôsobenia smerujúceho k realizácii zámerov a cieľov ako aj kontroly úspešnosti a kvality výsledkov. Plánovanie je teda činnosť, ktorá neodmysliteľne patrí k najdôležitejším činnostiam učiteľa.

3.1. Výučba – riadené učenie a učenie sa

Podľa J. Maňáka (In J. Průcha, 2009, s. 357) výučba je definovaná tak, že je to „*hlavná forma vzdelávacej činnosti, pri ktorej učiteľ a žiaci vstupujú do určitých vzťahov a ich cieľom je dosahovanie stanovených cieľov*“.

Výučba sa v teórii „vedy o výučbe“ všeobecne chápe ako ľubovoľný edukačný proces, teda situáciu, kedy sa človek niečomu učí pomocou procesu organizovaného druhým človekom alebo pomocou nejakého technického zariadenia. (J. Průcha, 2009, s. 357)

Výučbou chápeme, že je to vymedzený cieľ na konanie, ktoré tvorí predpoklady na motivovanie, uľahčenie, usmerňovanie dejov učenia sa v špecifickom prostredí školy, pomocou špecifických navodených situácií a obsahov. Š. Švec (In A. Doušková, M. Kružlicová 2012, s. 15)

Podľa autora Š. Švec (In D. Kostrub, 2005, s. 7) sa v didaktike pojem výučba rozumie ako cyklický proces plánovania, projektovania, programovania, usporiadania vyučovania ako vzájomnej komunikácie kultúrne osobných a dôležitých informácií v edukácii.

Model procesu výučby podľa D. Kostruba (2005, s. 37), je zaradený medzi jeho vstupy a výstupy (tabuľka). „*Ide o kauzálny reťazec cyklického charakteru vstupov do interného systému – transformácie a modifikácie systému a výstupov systému*.“ Jeden systém zamiešava s druhým a naopak (to sa aj má miešať).

Zjednodušený pohľad na vstup, proces a výstup výučby (učebno – vyučovacieho procesu)

UČIACI SA SUBJEKT	VSTUPY ČÍM DISPONUJE ŽIAK A UČITEĽ?	PROCES VÝUČBY (Tebaučenie + sebaučenie sa) INTERAKCIA, TRANSAKCIA A INTRAKCIA SO ZÁMEROM TRANSFORMÁCIE MODIFIKÁCIE PREŽITÝCH A NAUČENÝCH OBSAHOV (UČIVA) A KULTÚRY	VÝSTUPY ČÍM DISPONUJE ŽIAK A UČITEĽ?	UČIACI SA SUBJEKT
VYUČUJÚCI SUBJEKT				VYUČUJÚCI SUBJEKT
KOMPONENTY PODPORUJÚCE UČENIE SA A VYUČOVANIE				

Vo výchovno – vyučovacom procese dochádza k vyučovaniu – zo strany učiteľa (cieľavedomé, organizované učenie) a k učeniu na strane dieťaťa/žiaka (zámerný i nezámerný rozvoj osobnosti žiakov) v podmienkach školy.

Podľa portálu (www.tuke.sk/kip) „*Výučba je teda vyučovaco–učebný proces (tebaučenia a sebaučenia). Keďže vo výučbe ide o dva odlišné subjekty (učiteľ a žiak), s dvoma odlišnými procesmi (vyučovanie a učenie sa), je potrebné pri jej realizácii nachádzať spoločné prekrývajúce sa miesta, aby sa dosiahla čo najvyššia efektívnosť výučby, ale aj jej kvalita.*“

Učenie sa – pod vplyvom rôznych skúseností jednotlivca s okolitým prostredím a taktiež i s vlastným organizmom je toto učenie sa proces tzv, rozvojovej zmeny vo vedomostiach, postojoch, zručnostiach a podobne. Preukazuje sa v postupných zmenách priebehu a výsledku aktivít jednotlivca, v správaní sa, prežívaní a v pôsobnosti jeho výkonu.

Učenie – je akési uľahčenie, ovplyvňovanie dejov učenia sa. Tieto dva pojmy učenie sa a učenie, sa navzájom dopĺňajú.

3.2. Plánovanie výchovno – vzdelávacej činnosti

Aby bolo učenie u učiteľa a učenie sa u dieťaťa efektívne a cieľavedomé je potrebné si činnosť naplánovať. V dobrom pláne výchovno – vzdelávacej činnosti, v ktorej náležia základné povinnosti učiteľa sa spája to čo sa dieťa má naučiť a to čo si dieťa prináša so svojho skutočného života a to čo chce, to čo ho zaujíma. Plán obsahuje prehľad naplánovaných činností a edukačných aktivít na konkrétny časový úsek či na týždeň, dva alebo mesiac. Učiteľ by si mal v pláne stanoviť ciele výchovy, ale tak, aby sa zameriaval na povzbudenie tých charakterových schopností a zručností, ktoré sú jedinečné.

A tak môže rozvíjať talent, blaho a naplňať potenciál ich osobného rozvoja či už emocionálneho, duševného, kognitívneho a perceptuálno – motorického.

Zo zákona NR SR č. 245/2008 *Zákon o výchove a vzdelávaní* vyplýva, že plán výchovno – vzdelávacej činnosti predstavuje pedagogickú dokumentáciu. V dobre vypracovanom pláne výchovno – vzdelávacej činnosti sa odzrkadľujú schopnosti učiteľa, teda jeho odborné ale aj osobnostné kompetencie. Nie každý učiteľ dokáže rovnako zaujať deti pre činnosť, závisí to od jeho tvorivosti, usilovnosti vo vyhľadávaní rôznych materiálov, podnetov.

V súlade s § 11 ods. 3 písm. g), k), t), v), a w) zákona č. 245/2008 Z. z. *o výchove a vzdelávaní* (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len školský zákon) sa **v materských školách vedie pedagogická dokumentácia ktorej súčasťou je plán výchovno – vzdelávacej činnosti.** Pedagogickú dokumentáciu materskej školy ďalej tvorí: *triedna kniha, osobný spis dieťaťa, školský poriadok, plán výchovno – vzdelávacej činnosti a plán práce materskej školy.*

Podľa autorky V. Hajdúkovej a K. Ivanovičovej (In *Praktická príručka pri riadení zamestnancov, pedagogického procesu a správy materskej školy*, s. 1.3/3) dokumentáciu v materských školách musí povinne viesť každá riaditeľka a ňou poverení zamestnanci.

Táto dokumentácia je tvorená viacerými písomnými dokumentmi. Týmito dokumentmi sa riadi škola alebo školské zariadenie v procese výchovy a vzdelávania. Stávajú sa akýmsi základom pre verejné listiny a rozhodnutia školy. Je uvádzaná v štátnom jazyku, výnimku tvoria školy, v ktorých sa vyučuje v jazyku menšiny, tam je písaná aj v jazyku menšiny. Dokumentáciu tvoria: učebné plány, výchovné plány, učebné osnovy, výchovné osnovy, štandardy pre výchovu a vzdelanie, triedna kniha a výkaz, školský poriadok, rôzne druhy protokolov a plánov, medzi ktoré patrí aj plánovanie výchovno - vzdelávacej činnosti. (Podľa zákona č. 596/2003 § 29 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve)

Autorka píše, že plán je určitý úmysel, v pedagogickej praxi skôr vopred stanovený rozvrh činností. „*Plány môžu byť krátkodobé a dlhodobé. Každý plán na akékoľvek úrovni obsahuje, čo je predmetom plánu (čo plánujeme), kto plán zrealizuje (kto nesie zodpovednosť), kedy sa plán zrealizuje (časový limit) a kto a kedy urobí kontrolu splnení plánu*“ (Z. Bečvářová, 2003, s. 52).

V. Hajdúková (2010/11, s.3) píše, že plán výchovno – vzdelávacej činnosti: „*Predstavuje originálnu, autentickú pedagogickú dokumentáciu, ktorej kvalita je*

ovplyvnená odbornými kompetenciami a pedagogickou tvorivosťou ale aj pedagogickým majstrovstvom učiteliek v konkrétnej triede“.

Plánovanie výchovno – vzdelávacej činnosti podľa Štátneho vzdelávacieho programu ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie (s. 28) *„je úplne v kompetencii učiteľa. Spôsob, forma, rozsah a časové trvanie plánov výchovno–vzdelávacej činnosti si určí a odsúhlasí každá materská škola na prvej pedagogickej porade. Nie je vylúčené, že v jednej materskej škole bude existovať viacero foriem plánovania súčasne“.*

Hoci je plánovanie dôležitá súčasť práce, je to i dosť ťažká no naopak aj zábavná a kreatívna práca, ktorá dáva možnosť spolupráce s učiteľkami. Je nástrojom v ich rukách, ktorý sa orientuje na rozplánovanie obsahu výchovy (edukácie) a na požiadavky určitej skupiny detí v triede. (D. Kostrub 2005, s. 103)

3.2.1. Plánovanie ako dôležitá súčasť práce učiteľa v materskej škole

Plánovanie činnosti musí vychádzať z precíznej znalosti štátneho a školského vzdelávacieho programu, ale aj z blízkeho poznania dieťaťa v triede. Učiteľky si musia vypracovať výchovné plány, krátkodobé – dlhodobé, ktoré zabezpečia najlepšie podmienky pre dieťa a jeho rozvoj. Plánovanie má byť cieľavedomé, systematické, primerané a postupné vo vzťahu k potrebám a možnostiam dieťaťa / detí. Je to akou si rozhodujúcou činnosťou pre úspešné vzdelávanie a výchovu v predškolskej inštitúcii.

Podhájecká (2006, s. 31) vyzdvihuje : *„v dobrom pláne sa prelína to, čo chceme deti naučiť s tým, čo deti poznajú zo skutočného života a čo ich zaujíma. Budujeme na tom, čo už deti vedia, ovládajú a čo rady robia. Máme im poskytnúť dostatok času na samotné skúmanie, hľadanie a experimentovanie. Okrem toho, ako dobre naplánujeme a pripravíme činnosti a hry deti, do značnej miery závisí úspešnosť ich ďalšieho vývinu a úspešnosť pedagogickej práce učiteľa.“*

V. Gmitrová (2007, s. 10-11) píše, že veľmi je dôležité pri tvorbe plánu pozerať /zamýšľať sa na jeho funkčnosť. Hlavnými pravidlami funkčného plánu výchovno – vzdelávacej činnosti sú:

- má pomáhať na rýchlu orientáciu pre učiteľov,
- nemá predpísanú jednotnú štruktúru,
- hlavne odpovedá na otázku: *„ktorou činnosťou bude plnené daná úloha ?“*
- je časťou dennej prípravy učiteľky,
- mal by byť výstižný, konkrétny.

Zostavenie plánu je ponechané na učiteľoch a na ich tvorivosti. Taktiež je na nich, či ho zostavia na mesiac, alebo na týždeň, ale musí mať písomne rozplánované aké činnosti s deťmi v predškolskej edukácii budú robiť. Pri zostavení činností tohto výchovno – vzdelávacieho plánu by sme mali vychádzať z výkonových štandardov, operacionalizovať tieto všeobecné ciele pre konkrétnu skupinu detí ich úroveň v danej oblasti vzdelávania. K výkonovým štandardom prislúchajú obsahové štandardy – teda obsah učiva, ktoré si má dieťa osvojiť. Na základe výkonových a obsahových štandardov si učiteľ volí stratégie (postupy) ktoré využije na splnenie daných cieľov. (V. Gmitrová, 2007, s. 11)

Portál (www.skolskyportal.sk) uvádza, že zložkou plánov výchovno – vzdelávacej činnosti sú :

1. **téma/podtéma** - respektíve pod tému z určitého obsahového celku zo školského vzdelávacieho programu
2. **tematické okruhy** – podľa Školského vzdelávacieho programu
3. **výchovno – vzdelávací cieľ / ciele** – naformulované na aktuálnu rozvojovú úroveň detí, z učebných osnov školského vzdelávacieho programu
4. **stratégie výchovno – vzdelávacej činnosti** – sú spoločné výchovno – vzdelávacie postupy, metódy, zásady prostredníctvom ktorých učitelia budú deti privádzať k získaniu a rozvoju stanovených kompetencií
5. **učebné zdroje**
6. **organizačné formy** – denného poriadku, konkrétne organizačné formy denného poriadku (edukačná aktivita), v ktorých sa budú realizovať pripravené ciele
7. **obsahový celok / projekt** – z učebných osnov školského vzdelávacieho programu
8. **klúčové kompetencie**

Ako je uvedené v predchádzajúcej kapitole, plánovanie môžeme rozdeliť na dve základné zložky a to *dlhodobé a krátkodobé*.

Metodická príručka pre predškolskú výchovu Krok za krokom (1999, s. 63-64) uvádza, že v *dlhodobom plánovaní* spravidla plánujeme na celý školský rok v niekoľkých intervaloch, ktoré nám môžu korigovať a hodnotiť plány. Tieto intervaly môžu byť dvojmesačné, štvrt'ročné alebo polročné. Pri dlhodobom plánovaní sa prejavuje najmä zameranie materskej školy, prioritou vo vzdelávaní a výchove. Učiteľkám umožňuje stanoviť si akési orientačné body, prípadne určiť si špecifické ciele do budúcnosti, ktoré by mali deti vo svojom vývine dosiahnuť. Toto všetko prebieha v súlade so školským vzdelávacím programom, ktorý vychádza zo štátneho vzdelávacieho programu. Dlhodobé plánovanie umožňuje uskutočnenie aj rozsiahlejších zmien v prostredí, ako je napríklad

výmena vyučovacích pomôcok alebo ich doplnenie o nové, stavba a prestavba ihrísk, zariadení na ihriskách, centier aktivít. K dlhodobému plánovaniu istým spôsob patria aj tematické projekty. Na týchto projektoch pracujú deti dlhšiu dobu.

Tento *tematický projekt* spravidla vychádza z viacerých zdrojov. Je dôležité, aby sme v projekte dbali na rešpektovanie záujmu detí. Týmto spôsobom si dokážeme zabezpečiť motiváciu a úspešné učenie detí. Učiteľka by mala veľkú snahu vynaložiť na dopytovanie sa a počúvanie detí, hlavne čo ich zaujíma a čo ich baví. Toto nás môže inšpirovať a pomáha nám pri tvorbe projektu. Môžeme rozoberať rôzne témy ako zoológickú záhradu, správanie sa v cestnej premávke a iné, ktoré rozoberáme aj viac týždňov a deti hlbšie prenikajú do danej problematiky na základe ich záujmu. Trvanie takéhoto projektu závisí najmä od záujmu detí. Ak chceme vytvoriť správny projekt, musíme sa zamyslieť nad týmito tromi otázkami:

- čo už vieme
- čo ešte nevieme
- a čo sa chceme naučiť.

Pri krátkodobom plánovaní, sa zväčša robí na týždeň, na dva alebo na každý deň. V ňom už učiteľky udávajú ciele, úlohy, aktivity, ktoré musia mieriť k osvojovaniu už vytýčených vedomostí, zručností, návykov. (Metodická príručka pre predškolskú výchovu Krok za krokom, 1999, s. 64)

Plánovanie je teda proces, kde učiteľky v podstate vo svojom záujme pripravujú rôzne činnosti pre deti na základe ich odborných skúseností či zručností a hlavne na základe úrovne poznania detí. Veľmi je dôležité, aby učiteľky deťom ponúkali také činnosti, aktivity, ktoré deťom pomôžu dosiahnuť úspech, ktoré ich dokážu zaujať a taktiež, ktoré ich trochu nútia hľadať, rozmyšľať, riešiť. (Metodická príručka pre predškolskú výchovu Krok za krokom, 1999, s. 65).

V. Gmitrová (In Praktická príručka pri riadení zamestnancov, pedagogického procesu a správy materskej školy s. 2.2/2) uvádza, že pri plánovaní výchovno – vzdelávacej činnosti, vychádzame zo základných obsahových hľadísk a tie sú :

- Vzdelávacie štandardy v Štátnom vzdelávacom programe pre predprimárne vzdelávanie ISCED 0,
- Vzdelávacie štandardy v učebných osnovách v školskom vzdelávacom programe materskej školy.

3.2.2. Zásady plánovania

Ak akákoľvek aktivita v školstve má byť cieľavedomá, systematická a efektívna, musí sa riadiť konkrétnymi pravidlami a súčasne by mala spĺňať najvšeobecnejšie alebo najzákladnejšie požiadavky, ba priam sú vymedzené na poznávaciu činnosť žiaka a na obsah vzdelávania, ktoré nazývame – **didaktické zásady**.

I. Turek (2010, s. 146) píše, že: „*Didaktické zásady sú požiadavky, ktorými sa má riadiť vyučovacia činnosť učiteľa, učebná činnosť žiaka, výber učiva, metód, foriem i materiálnych prostriedkov výučby, aby sa čo najefektívnejšie dosiahli ciele výučby. Didaktické zásady sú najvšeobecnejšie a najdôležitejšie požiadavky, ktoré v súlade s cieľmi a zákonitosťami vyučovacieho procesu určujú jeho charakter, usmerňujú jeho vznik, priebeh a výsledky.*“

Ako som už vyššie spomenula, tak aj autorka V. Hajdúková (2009, s. 84) hovorí o tom, že plán výchovno – vzdelávacej činnosti patrí k významným odborným činnostiam, ktoré ovplyvňujú kvalitu výchovy a vzdelávania, poskytuje obraz o plánovitosti, cieľavedomosti výchovy a vzdelávania a taktiež či sa chápe jedinečnosť dieťaťa, jeho vekové zvláštnosti a individuálne osobitosti detí.

Plán výchovno – vzdelávacej činnosti má byť spracovaný kvalitne, a na to treba aby sa dodržiavali všeobecné zásady plánovania, a to: *zásada cieľavedomosti, zásada systematickosti, primeranosti, názornosti a zásada postupnosti.*

1) Zásada cieľavedomosti

V. Hajdúková (2009, s. 84) túto zásadu vysvetľuje ako otázky, ktoré si má zodpovedať učiteľka ešte pred tým, ako začne realizovať už konkrétnu výchovno – vzdelávaciu činnosť. Učiteľka má vedieť :

1. *čo má* (učebné osnovy)
2. *čo môže* (rešpektovanie vekových zvláštností a individuálnych osobností detí)
3. *čím chce* (stratégie výchovno – vzdelávacej činnosti)
4. *prečo to má dieťa naučiť* (aby sa dieťa rozvíjalo celostne vo všetkých oblastiach)

2) Zásada systematickosti

Autor E. Petlák (1997, s. 102-104) vysvetľuje túto zásadu ako, že je to akási požiadavka na logicky usporiadaného učiva, ktoré zohľadňuje vekové osobitosti žiakov, ktoré si osvojujú pod vedením učiteľa. Učiteľ by mal vyberať také metódy vyučovania

a riadiť tak učebný proces, aby si žiaci čo najlepšie osvojili učivo v jednoliatom logickom systéme. Táto zásada má dva základné aspekty :

1. Obsah učiva
2. Procesuálna stránka vyučovania

Táto zásada pozostáva z pochopenia vzťahov medzi učivom, k zaradovaniu nového k už osvojenému.

Podľa J. Štefanoviča (In E. Petlák, 1997, s. 103) ak učiteľ chce aplikovať túto zásadu systematickosti tak si to žiada/mal by :

- Privádzať žiaka k systematizovaniu vedomostí (opakovanie, vytváraním logických opôr ...)
- Ustavičné preverovanie žiakov
- Plánovitá príprava učiteľa na vyučovanie
- Kreatívna práca učiteľa s obsahom vzdelania
- Neprestajné stupňovanie požiadaviek kladené na žiakov

3) Zásada primeranosti

Autor I. Turek (2010, s. 148) uvádza túto zásadu ako *zásada primeranosti a individuálneho prístupu*. Táto zásada vyjadruje požiadavku, aby všetky zložky vyučovacieho procesu ako obsah a rozsah učiva, ale i ciele, metódy, organizačné formy boli primerané reálnym učebným možnostiam žiakov a boli primerané k ich biologickým, psychologickým a fyziologickým zákonitostiam ich rozvoja, aktuálnym vedomostiam, zručnostiam, čiže ich celkovej pripravenosti na učenie.

4) Zásada názornosti

Aplikovanie tejto zásady vo vyučovaní podľa M. Hladílka (2009, s. 35-36) prúdi k tomu, aby na základe bezprostredného vnímanie predmetov alebo javov si žiaci vytvárali predstavy a pojmy. Táto zásada – názornosti je veľmi nevyhnutná vždy vtedy, ak reálne predstavy zabraňujú deťom vytvoriť predstavy nové. Realizovanie tejto zásady vo vyučovaní respektíve lepším pochopením nového učiva pre deti, je vždy spojené s pravidlami s použitím učebných pomôcok ako napríklad krieda, tabuľa.

Autor v tejto publikácii píše: „*Názornosť sa uplatňuje vo všetkých etapách vyučovacieho procesu a plní pritom rôzne funkcie. Nikdy však nie je cieľom, ale prostriedkom výučby.*“

5) Zásada postupnosti

Autor túto zásadu uvádza ako zásadu sústavnosti a postupnosti. Pri príprave a vyučovaní obsahu predmetu by mala byť podstatou pre žiaka počas štúdia, ba i pri budovaní vzťahov sústavnosť, usporiadania, štruktúra poznatkov, ktoré sú podstatou pre dynamickejšie pochopenie a zapamätanie si prijímaných informácií. Pri porozumení nového učiva študentom zhoršuje zanedbanie tejto zásady – zásady sústavnosti a postupnosti, ktoré študentov donucuje pri učení tlačiť na pamäť bez primeranej alternatívy logického myslenia. (I. Turek, 2010, s. 156)

3.3. Projektovanie výchovno – vzdelávacej činnosti

Z. Obdržálek (2004, s. 266) vysvetľuje pojem projekt, že je to akýsi návrh, plán s celkovým vypracovaním jeho náležitostí, že môže byť orientovaný na riešenie problémov teoretických, alebo praktických, ďalej sa môže týkať výskumu, zisťovaniu tvorby no môže byť chápaný aj ako : hlavný – vstupný, celkový, alebo čiastkový – dlhodobý, strednodobý, krátkodobý. No samotná tvorba projektu (projektovania) si žiada teoretickú vzdelanosť, skúsenosť a podobne.

Autorka V. Hajdúková (2008, s. 87) píše, že projektovanie je práca učiteľa, pomocou ktorej sformuluje obsah edukácie v tématicko – obsahovom a cieľovom okruhu a zároveň poukazuje, že medzi kurikulárnym projektom a edukačnými aktivitami existuje priama súvislosť. Projekt zahŕňa vedecké stopy, ktoré podávajú deťom a učiteľom alternatívu spracovávať ho pomocou využitia základných metód a činností ako napríklad domnienky, overovanie, pozorovanie, skúšanie.

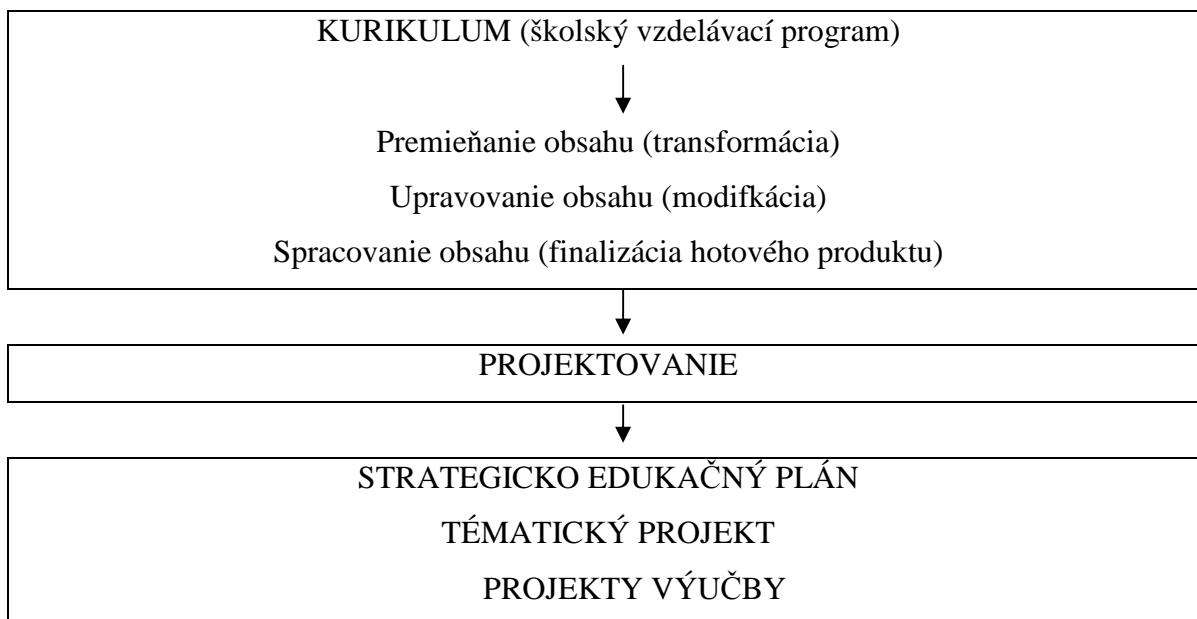
Ako autorka uvádza v edukačnom procese, kde sa využíva edukačná aktivita je projektovanie nevyhnutným nástrojom učiteľa v materskej škole. *Ďalej kurikulárny projekt je charakterizovaný :*

- *Flexibilným a kreatívnym rozvojom dieťaťa*
- *Rovnorodosťou všetkých vlastných komunikatívnych prostriedkov dieťaťa,*
- *Decentralizáciou problémov v rozličných oblastiach skúmania, bádania*
- *Spojitosťou a vnútorne závislým postupom (všetko vzájomne súvisí – jedna téma nachádza nadväznosť v inej téme, rozvoj jednej dimenzie/oblasti napomáha rozvoju ostatných dimenzií/oblasti, a pod.)* (V. Hajdúková 2008, s. 87).

Už samotný projekt je v rukách učiteľky tzv. nástrojom riadenia, realizácie učebných činností. **Tematický projekt** (na mesiac, na týždeň, na deň) je vnútorne uložený ako

system edukačných aktivít, ale zároveň zobrazuje vnútorne naplnenú a prepojenú sústredenosť učiva okolo hlavnej myšlienky. (A. Doušková, M. Kružlicová, 2012, s. 22)

Fázy spracovania obsahu projektu

Jedným z prvých úspechov procesu je svedomitá pripravenosť, ktorá je najdôležitejšia vec pri realizácii riadeného učenia. Učiteľka pri projektovaní celého učebného a rozvojového kontextu vychádza z poznania detí, rešpektuje ich jedinečnosť, podporuje a pomáha.

Autorka A. Doušková a M. Kružlicová, (2012, s. 60-61) uvádzajú princípy, ktoré vysvetľujú význam projektu a ktoré by sme mali brať do úvahy v samotnom procese projektovania, napríklad je to hľadisko potreby a záujmu detí, berie sa do úvahy aktuálna situácia, orientácia priamo na produkt, či skupinovú realizáciu a podobne.

Od toho, ako „dobre naplánujeme a pripravíme činnosti a hry detí, do značnej miery závisí úspešnosť ich ďalšieho vývinu a úspešnosť pedagogickej práce učiteľky“ (V. Hajdúková, 2008, s. 81).

Fázy projektu podľa A. Douškovej a M. Kružlicovej (2012, s. 61) delíme na :

- 1) *Predprimárna fáza* - v tejto fáze, by sa mali učiteľky venovať hľadaniu rôznych odpovedí na otázky ako: prečo, kvôli čomu, čo, čím, ako, kedy a kde vyučovať
- 2) *Prípravná fáza* – na základe diagnostiky potrieb detí a samotného projektu, učiteľka prichádza k rozhodnutiu o cieľoch, prostriedkoch s pomocou ktorých splní daný cieľ. V materskej škole sa fantasticky presadzuje tematické projektovanie, pretože dáva možnosť komplexného učenia sa. V tomto tematickom projekte je hlavným základom téma, ktorá hľadá na to, čo deti zaujíma, čo uspokojuje ich

potreby a je v súlade s cieľmi edukácie, ďalej aby z témy vyplývali hry a hrové činnosti, zacielené na rozvoj každej jednej stránky osobnosti dieťaťa.

- 3) *Realizačná fáza* – toto je už etapa samotnej realizácie projektu, kde v procese výučby deti získavajú skúsenosti a pri ktorých, by nemala učiteľka zabudnúť na neustále aplikovanie spätnej väzby, na priestor pre nápravu, úpravu respektíve na sebanápravu, a aby sa k plánovanej predstave dostala nanajvyš skutočnosť.
- 4) *Záverečná fáza* – záver tohto celého je hodnotenie - reflexia detí a hodnotenie učiteľky, ktoré má zodpovedať na to, čo sme v projekte mohli lepšie spraviť, čomu sa máme v budúcnosti pri projektovaní vyhnúť a naopak vyzdvihnúť to, čo v ňom bolo spravené výborne. Samotný výsledok hodnotenia nám posluží pri budúcom projektovaní, aby sme sa mohli tým chybám vyhnúť.

Projekt môžeme chápať ako akýsi dokument alebo súbor dokumentov, ktoré obsahujú návrh uskutočnenia nejakého určitého zámeru alebo plánu. Môže to byť aj súbor určitých zámerov alebo plánov, môže byť malý, ale môže byť aj rozsiahly. Významným faktorom formovania osobnosti sú podmienky výchovy a taktiež vzťah medzi učiteľom a žiakom.

Výsledok plánovania a projektovania učiteľiek v materskej škole je Školský vzdelávací program, strategicko – edukačný plán, triedny vzdelávací program, integrované tematické projekty (týždenné, dvojtýždenné, mesačné), projekty edukačných aktivít, denné projekty. (A. Doušková, 2008, s. 106)

3.4. Strategicko – edukačný plán a tvorba projektov

Podľa Z. Obdržáleka (2004, s. 309) strategické riadenie je smerované na základný stupeň riadenia či už na škole alebo v školskom zariadení, kde k presadeniu strategického riadenia prispieva hlavne prepracovaný strategický plán činnosti školy, ktoré berú do úvahy orientáciu školy, školského zariadenia, okolie školy.

Pojem kurikulárne inžinierstvo predstavuje kurikulárne plánovania a navrhovanie, ktoré obsahuje predstavy ako uskutočniť proces výučby, aké zvoliť ciele, didaktické okruhy, aké témy tam dať, aby sa prepojil vonkajší svet dieťaťa s tým vnútorným. Iba dôslednou prípravou dosiahneme úspešný proces výučby, ktorý musí byť nielen zodpovedne nachystaný, ale aj náležite hodnotený. (D. Kostrub, 2005, s. 103)

Strategicko – edukačný plán rozpracovávame na obsah a témy školského roka, kde časová dotácia znamená, na koľko, aký čas bude realizovaný projekt (týždeň, dva či mesiac). Pri plánovaní strategicko - edukačného plánu je potrebné, aby učelia vychádzali zo základných zdrojov :

- zo zistenia štádií a charakteristík vývinu detí,
- zo zistenia dosiahnutej úrovne vývinu v triede, špecifik učenia sa každého dieťaťa,
- z hodnotenia predošlého edukačného plánu,
- zo špecifik prostredia materskej školy, či triedy,
- z poznania možností edukačného využitia činností detí v jednotlivých centrách aktivít a podobne. (D. Kostrub, 2005, s. 104)

Veľmi je dôležité utvoriť taký plán, aby zodpovedal očakávaniu, že sa dosiahnu stanovené ciele, zabezpečí sa rozvoj a zmysluplné učenie detí v danej triede počas roka vzhľadom na to, že strategicko – edukačný plán zastrešuje proces výučby. (A. Doušková, 2012, s. 62)

Správne vypracovaný strategicko – edukačný plán (*príloha č. 1, s. 48-49*), ktorý je zmysluplne usmernený na rozvoj osobnosti dieťaťa, ktorý vyplýva z poznania detí, kde toto poznanie je veľmi veľkou pomocou pri jeho plánovaní, zaručuje úspešnú pedagogickú prácu. (D. Kostrub, s. 2005, s. 104)

3.5. Triedny vzdelávací program

„Triedny vzdelávací program je súhrnnom dokumentov vzťahujúci sa k plánovaniu, realizovaniu a evaluácii vzdelávacích činností v konkrétnej triede materskej školy“
A. Váchová (In E. Svobodová, 2010, s. 50).

Triedny vzdelávací program alebo časovo – tematický plán podľa A. Douškovej (2008, s. 109–110)

- je záverom plánovania a projektovania rozvoja detí v materskej škole, v určitej triede,
- uvážene podporuje učiteľa, aby postupoval v rozvoji detí,
- napomáha, aby už osvojené poznatky, skúsenosti boli neustále zdokonaľované a rozvíjané,
- a hlavne tvorí súčasť Školského vzdelávacieho programu.

Zvyčajne triedny vzdelávací program respektíve časovo tematický plán v sebe zahŕňa:

1) Ponuku tém a podtém (integrované tematické projekty) v tematickom celku

- tieto témy a podtémy sú navzájom vnútorne prepojené, tvoria vzťahy a súvislosti aj s najmenšími jednotkami - edukačnými aktivitami
- tematický projekt zapája všetky oblasti rozvoja, sceluje ich v súlade s vývinovými zákonitosťami, ktoré sú pravdaže učiteľom zdôraznené.

Pri ponímaní témy je dôležité, aby sme vyplývali z praktických životných situácií.

2) Integrované tematické projekty

- v sebe zahŕňajú kompetencie, ciele, ktoré majú vymedzený obsah učiva k navrhovaným cieľom avšak sú vypracované, zoradené v postupnosti podľa oblasti psychického rozvoja

3) Prehľad edukačných aktivít v jednotlivých integrovaných tematických projektoch

- tieto aktivity znamenajú vysokú mieru konkretizácie, ktoré nie sú v pláne spracované podrobne, ale učiteľ by ich mal po porade do tohto plánu dopĺňať, ale zároveň hlavné postavenie v edukačných aktivitách majú učebné činnosti detí a poradenské činnosti učiteľa

4) Prehľad a popis prostriedkov realizácie

- obsahuje rôzne spôsoby skúmania, rôzne metódy organizácie učenia sa

5) Spôsoby diagnostiky, hodnotenia a sebahodnotenia

- hodnotenie úspešnosti ovládaného učiva, obsahuje rôzne metódy, nástroje na kontrolu a hodnotenie kvality zvládnutého učiva či už v témach alebo podtémach. (A. Doušková, 2008 s. 109 -110)

Triedny vzdelávací program (*príloha č. 4, s. 52*) je akýsi dokument, ktorý vychádza zo Školského vzdelávacieho programu, ktorý môže byť pre rôzne školy odlišný. Tento program alebo plán je vytváraný pre každú triedu materskej školy. Vychádza zo špecifických podmienok triedy, charakteristiky detskej skupiny a aj jednotlivca. Dokument je tvorený triednou učiteľkou. Dôležité je aj to, aby učiteľka do programu rešpektíve plánu nezaraďovala to, čo by bolo násilné a zbytočné. Jednotlivé dokumenty sa medzi jednotlivými školami líšia na základe školy, jej veľkosti, zamerania tried, na podrobnosti spracovania Školského vzdelávacieho programu a aj od zloženia detského kolektívu. Vždy riaditeľ školy (poprípade pedagogický zbor) rozhoduje o tom, aké pravidlá sa stanovujú v Školskom vzdelávacom programe a aké kompetencie budú nechané na triednu učiteľku. (Z. Bečvárovej, 2003, s. 61–62).

Dokument triedneho vzdelávacieho programu rešpektíve plánu obsahuje tieto základné časti :

- *Stručná analýza skupiny detí, pre ktorú bude dokument vytváraný* – v tejto analýze sa charakterizuje vek detí, úroveň ich rozvoja a učenia zvláštnosti detskej skupiny,

- *Informácie o tom, načo z predchádzajúcich obdobiach bude triedny program nadväzovať*
- *Sústava tematických celkov – celky vypracované do tematických častí, plánovaných na určité časové obdobie*
- *Pravidlá pre evaluáciu program – ako bude priebežné sledovanie a hodnotenie jednotlivých tematických celkov (Z. Bečvářovej, 2003, s. 61–62)*

3.6. Tematický projekt

Ako je už vyššie v kapitole uvedené, tematický projekt sa zaraďuje medzi dlhodobé plánovanie. Najlepší projekt je realizovaný ak rešpektuje záujmy detí a počúvaním čo deti zaujíma, čo majú nového, týmto sa vytvárajú podnety na tému projektu. V tematickom projekte sa má písať názov projektu, téma projektu, edukačné oblasti a ciele, časové obdobie realizácie a podobne. Projekt sa uskutočňuje pomocou edukačných aktivít, ktoré „v integrovanom tematickom projekte tvoria premyslený celok a každá súčasť musí mať určitú obsahovú prepojenosť s témou a vytvárať kompaktný, zmysluplný celok“ (D. Kostrub, 2005, s. 44–50).

Autorka A. Doušková (2008, s. 110) uvádza, že „*tematický celok rozpracúva na témy a podtémy na dlhšie obdobie, na celý rok alebo mesiac*“.

Integrovaný tematický projekt sa viaže už k presnej téme, ktorá podáva možnosť rozširovať ju do menších okruhov respektíve tematických častí či podtém. Učiteľka sa zamýšľa, ako využiť učebné situácie, čo môžu deti nadobudnúť, aké rôzne poznatky či schopnosti, zručnosti. Zároveň premýšľa nad didaktickými prostriedkami, ktoré majú byť vybrané tak, aby zodpovedali tomu čo už deti ovládajú. Integrovaný tematický projekt sa uskutočňuje pomocou edukačných aktivít., ktoré sú základom pre rozširovanie gramotnosti a skúseností detí. Avšak tento projekt si žiada spoluprácu učiteľiek či v triede alebo mimo nej, aby sa dohodorili čo budú realizovať, čo bude ich úlohou, čo potrebujú. Veľmi významná je aj spolupráca s rodičmi, obmieňanie aktivít, ale veľkou podmienkou je záujem a chuť tvoriť, vymýšľať, hľadať a podobne. (A. Doušková, 2008, s. 112)

V tematickom projektovaní učiteľka zaisťuje, aby sa stretlo prepojenie obsahu so špecifickými cieľmi (*príloha č. 3 s. 51-52*). Možnosť v rozličných oblastiach rozvíjať poznanie u detí a zároveň deliť na vnútorne a na menšie okruhy či pod témy sa dá téma, ktorá sa viaže k projektu. Pri takom to projektovaní sa využíva *pojmová mapa* (*príloha č. 2, s. 50*) v ktorej sú vypísané kľúčové slovíčka prípadne pojmy, ktoré sa viažu k téme a sú medzi sebou poprepájané. (A. Doušková, 2012, s. 63)

3.7. Plánovanie denného poriadku a rozvrh činností

Denný poriadok rešpektuje vek a individuálne osobitosti detí, počas dňa sa striedajú činnosti, ktoré poskytujú deťom dostatok času na aktivity podľa vlastného výberu, na pobyt vonku no i učiteľkám by mal poskytovať čas na pozorovanie a umožniť, aby mali čas venovať sa deťom individuálne alebo skupinovo.

Z. Obdržálek (2004, s. 51) opisuje denný poriadok, že je to rozvrh činností, ktoré sú utriedené či už podľa veku, stupňa, druhu školy. Je nástrojom harmonickej výchovy, výchovy k disciplíne, zodpovednosti, samostatnosti, ktoré sú nevyhnutné v škole a na internátoch.

Základný systém usporiadania jednotlivých činností, práce a hry tvorí denný poriadok (príloha č.5), ktorý určuje bežné činnosti dňa, kde sa s nimi deti oboznamujú, kde pri týchto činnostiach sa cítia dobre no zároveň majú tieto činnosti rešpektovať vývinovú úroveň detí. Rozvrh denného poriadku by mal uznávať obmieňanie rušnejších a pokojnejších činností. (Metodická príručka pre predškolskú výchovu Krok za krokom, 1999, s. 68).

Podľa Štátneho vzdelávacieho programu ISCED 0 – pre predprimárne vzdelávanie (In V. Hajdúková, 2008 s. 61) sa denný poriadok skladá z organizačných foriem, ktoré sú namierené na „*integrované realizovanie tematických okruhov, vzdelávacích oblastí a štandardov Štátneho vzdelávacieho programu pre predprimárne vzdelávanie ISCED 0 a školského vzdelávacieho programu*“. Táto organizačná forma **rešpektuje** (zásady osobitosti a metódy predprimárneho vzdelávania) a **obsahuje** (činnosti detí, konkrétne edukačné, metodické postupy učiteľa).

Formy dňa denného poriadku v materskej škole obsahuje podľa V. Hajdúkovej (2008, s. 61–64): *hry a hrové činnosti dieťaťa, pohybové a relaxačné cvičenie, pobyt vonku, odpočinok, činnosti ktoré zabezpečujú životosprávu s edukačnou aktivita.*

1. **Hry a hrové činnosti dieťaťa** – buď sú navodené mimovoľne čiže spontánne, alebo sú navodené učiteľom, časťou hry sú vopred naplánované edukačné aktivity, ktoré by mali dieťa rozvíjať, a majú byť vsunuté aj viac krát počas dňa.
2. **Pohybové a relaxačné cvičenie** – patria sem zdravotné cviky, oddychové, relaxačné cvičenia, ktoré sa majú uskutočňovať každý deň v istom čase a ktoré majú splniť zásady psychohygieny ako napríklad nie po jedle, len vo vyvetranej miestnosti a tak. Každodenné cvičenie upokojuje u detí potrebu pohybu, kde so súčasťou zdravého stravovania vedie k zdravému psychosomatickému vývinu dieťaťa.

3. **Pobyt vonku** – tento pobyt zahŕňa pohybové aktivity v školskom dvore alebo pri nejakej vychádzke. Pomocou tohto pohybu sa taktiež ako aj pri pohybovom a relaxačnom cvičení vedie k zdravému psychosomatickému vývoju detí a preto nie je dobré, aby sa pobyt vonku vynechával. V prípade zlého počasia sa výnimočne nemusí realizovať, ale počas krásneho dňa môžeme tento pobyt aj dva krát zaradiť počas dňa.
4. **Odpočinok** – záleží na potrebe detí avšak minimálne 30 minút musí byť, ale nemôžeme bezpodmienečne trvať na tom, aby každé dieťa zaspalo. Počas odpočinku môžeme realizovať napríklad čítanie rozprávok, grafomotorické cvičenia a podobne.
5. **Činnosti zabezpečujúce životosprávu** – kde rozdeľujeme najprv: desiatu, obed, olovrant, ktoré sú v tom istom čase každý deň, a medzi jednotlivými chodmi musia byť minimálne tri hodiny. Ďalej rozdeľujeme na osobnú hygienu, kde dieťa prichádza do materskej školy s rôznou úrovňou osobnej hygieny a preto u detí mladších ako tri roky alebo u trojročných deťoch je potrebné, aby sme boli trpezliví, aby sme chválili deti za každý pokrok. Je potrebné, aby sme ich naučili, aby si umývali ruky, pred jedlom, po použití toalety, po aktivitách ako výtvarná a podobne.
6. **Edukačná aktivita** - vykonáva sa za spoločnej spoluúčasti detí a učiteľa, je účastná v každej organizačnej forme dňa. Uskutočňuje sa počas dňa viac krát, či už v skupine detí, frontálne so všetkými naraz alebo individuálne.

V dennom poriadku (*príloha č. 5, s. 53-55*) sa čas stanovuje podľa času rámcového a pevne stanoveného. Rámcový stanovený čas je platný pre organizačné formy, ktoré sa obmieňajú vo vnútri (časového rámca) a zároveň sa opakujú počas dňa. Pevne stanovený čas je čas, kedy sa odporúčajú niektoré aktivity ohraničiť napríklad zabezpečujúce životosprávu – podávanie jedla (pravdaže s dodržiavaním trojhodinového rozmedzia) V dennom poriadku sa nepovažuje za dobré, keď sa stanoví čas každej organizačnej činnosti v materskej školy. (V. Hajdúková, 2008, s. 65)

„Časové trvanie edukačnej aktivity má rešpektovať potreby dieťaťa a možnú dĺžku udržania pozornosti detí vzhľadom na vývinové osobitosti a zákonitosti psychohygieny. Edukačná aktivita nesmie deti preťažovať“ (Štátny vzdelávací program ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie s. 27).

ZÁVER

„Materská škola má dať dieťaťu taký základ, aby malo po celý život potešenie zo vzdelávania“

Plánovanie a projektovanie výchovno-vzdelávacej činnosti v materskej škole je v súčasnosti veľmi dôležité, pretože predškolský vek je najvýznamnejším, najdôležitejším obdobím každého človeka. Práve dobrá a svedomitá príprava učiteľa je zárukou, že zo škôl budú odchádzať deti citlivé, múdre túžiace po ďalších informáciách, vedomostiach, schopné zasiať v živote spoločnosti akúkoľvek rolu – rodičovskú, profesijnú. V jednotlivých častiach práce sme sa usilovali poskytnúť pohľad na činitele, ktoré sa najviac spolupodieľajú pri formovaní osobnosti dieťaťa v materskej škole.

V prvej časti pre lepšie pochopenie témy sme sa zaoberali vysvetlením pojmu materská škola a kurikulum. Materská škola je nasledovníkom vo výchove detí. Je to inštitúcia, ktorá zaisťuje ich výchovu, vzdelávanie, pripravuje ich na život v spoločnosti a tiež i na ďalšie vzdelávanie. Pojem kurikulum je v mnohých literatúrach opisovaný rôzne, no avšak je to istý plán či projekt vzdelávania. Tvorí podstatu postupov pri plánovaní výchovno-vzdelávacieho procesu. Vymedzuje ciele a obsahy, ktoré majú byť deťmi osvojené, aby boli schopné prechodu na ďalší stupeň vzdelávania, ktorým je primárne vzdelávanie.

V druhej časti sme venovali pozornosť východiskovému programu, ktorý spustil reformy v školstve a vo vzdelávaní a tým je Národný program výchovy a vzdelávania na Slovensku, ktorý obsahuje veľmi veľa vízií o budúcnosti škôl. Ďalším krokom je vznik štátnych a následne školami vypracovaných školských vzdelávacích programov, ktoré sú alfou a omegou učiteľovho pôsobenia.

Pre materskú školu je platný štátny vzdelávací program ISCED 0 – pre predprimárne vzdelávanie. Program obsahuje požiadavky, ktorými sa má materská škola riadiť. Obsahuje vzdelávacie štandardy, kompetencie. Dáva priestor na profiláciu jednotlivým školám.

V poslednej časti práce sme sa už venovali otázke plánovania a projektovania činností v materskej škole. Plánovanie a projektovanie nie je vôbec jednoduchá činnosť učiteľa, je to hlavne veľká zodpovednosť, aby učiteľ dal deťom všetko, to čo potrebujú, aby mali možnosť rozvíjať a formovať svoju osobnosť. Plánovať sa môže na mesiac, týždeň alebo aj deň. Je nesmierne dôležité plánovať také aktivity, činnosti, ktoré deti nadchnú, po ktorých budú šťastné, také aktivity, po ktorých budú mať mnoho zážitkov, poznatkov. Môže sa

stať, že aj napriek snahe dobre napláňovať činnosť, nemusí to vyjsť podľa našich predstáv. Je tu priestor na analýzu – čo som neurobil správne, kde som urobil chybu, bol cieľ stanovený správne na základe diagnostických zistení úrovne danej skupiny detí a pod. Poukázali sme na to, že učiteľ, ak chce odvieť zodpovednú prácu vo vychovávaní a vzdelávaní detí predškolského veku, musí byť dobrým projektantom. Musí si vedieť činnosť napláňovať tak, aby jeho postupy boli efektívne a smerovali k vytýčeným cieľom vychádzajúcich zo štátnych a školských vzdelávacích programov. Dôležité je vedieť zdiagnostikovať úroveň v danej oblasti, na ktorú sa učiteľ zameriava vo svojich postupoch, poznať vývinové štádiá detí v daných oblastiach, aby vedel kam až môže nasmerovať svoje požiadavky na dieťa. Ďalej musí poznať záujmy a potreby detí, vedieť vytvoriť priaznivú socioemocionálnu klímu aby sa dieťa mohlo bez problémov rozvíjať po všetkých stránkach – teda komplexne.

Zistili sme, že z meniacou sa spoločnosťou sa menia aj požiadavky na výchovno-vzdelávacie inštitúcie a teda aj na postupy, ktoré realizuje učiteľ. Učiteľ je ako sochár – modeluje človeka, avšak odlišným spôsobom. V rukách má živú bytosť, ktorá cíti, vníma a prijíma. Preto je prostredie, ktoré ho obklopuje mimoriadne dôležité, to kladie základy, aký bude výsledok formovania tejto živej bytosti. Učiteľ je po rodičoch najdôležitejším a hlavne najodbornejším článkom, ktorý sa podieľa na formovaní dieťaťa v ľudskú bytosť. Bytosť, ktorá nás za pár rokov vymení v produktívnom živote a teda bude tvorcom samotnej politiky štátu.

ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

BEČVÁROVÁ, Z. 2003. *Současná mateřská škola a její řízení*. Praha : Portál, ISBN 80-7178-537-7.

DOUŠKOVÁ, A. – KRUŽLICOVÁ M. 2012. *Edukačná aktivita a zážitkové učenie v materskej škole*. Bratislava : Pre solutions, ISBN 978-80-8139-004-3

DOUŠKOVÁ, A. - ĽUPTÁKOVÁ-VANČÍKOVÁ, K. 2008. *Didaktické kompetencie učiteľa v MŠ a ich rozvoj*. Banská Bystrica : Bratia Sabovci, ISBN 978-80-8083-666-5.

GAŠPAROVÁ, E. – MIŇOVÁ, M. 2009. *Od detskej opatrovne k materskej škole*. Banská Bystrica : Slovenský výbor Svetovej organizácie pre predškolskú výchovu, ISBN 978-80-970266-0-8.

GMTROVÁ, V. 2007. *Plánovanie výchovno – vzdelávacieho procesu v materskej škole*. Prešov : Metodicko-pedagogické centrum, ISBN 978-80-8045-501-9.

HAJDÚKOVÁ, V. 2008. *Príručka na tvorbu školských vzdelávacích programov pre materské školy*. Bratislava : Metodicko-pedagogické centrum, ISBN 978-80-8052-324-4.

HAJDÚKOVÁ, V. 2009. *Metodika na tvorbu školských vzdelávacích programov pre materské školy*. Bratislava : Metodicko pedagogické centrum, ISBN 978-80-8052-341-1.

HAJDÚKOVÁ, V. a kol. 2010/11. *Metodika predprimárneho vzdelávania*. In *Predškolská výchova*, ISSN 0032-7220, roč. 65, č. 1, s. 2-4.

HLADÍLEK, M. 2009. *Kapitoly z obecné didaktiky a didaktiky vzdelávání dospělých*. Praha : Univerzita J.A.Komenského, ISBN 978-80-86723-75-4.

IVANOVIČOVÁ, K. – HAJDÚKOVÁ, V. 2008. *Dokumentácia v materských školách*. In *Praktická príručka pri riadení zamestnancov, pedagogického procesu a správy materskej školy*, s.1.3/3, s. 2.2/2.

KOSTRUB, D. 2005. *Dizajn procesu výučby v materskej škole*. Prešov : Rokus, ISBN 80-89055-56-7.

Metodická príručka pre predškolskú výchovu Krok za krokom. 1999. Žiar nad Hronom : Nadácia Škola dokorán, ISBN 80-968292-0-3.

MIŇOVÁ, M. 2007. *Kvalita materskej školy v teórii a praxi*. Prešov : Rokus, ISBN 978-80-8045-443-2.

OBDRŽÁLEK, Z. 2004. *Organizácia a manažment školstva*. Bratislava : SPN, ISBN 80-10-00022-1.

PETLÁK, E.. 1997 *Všeobecná didaktika*. 1. vyd. Bratislava : IRIS, ISBN 80-88778-49-2.

PISOŇOVÁ, M. 2011. *Kompetenčný profil manažéra výchovno-vzdelávacej inštitúcie*. Bratislava : Lura Edition, ISBN 978-80-8078-402-7.

PODHÁJECKÁ, M. a kol. 2006. *Edukačnými hrami poznávame svet*. Prešov : Pedagogická fakulta, ISBN 80-80-68-514-2.

PRŮCHA, J. – WALTEROVÁ, E. – MAREŠ, J. 2009. *Pedagogický slovník*, Praha : Portál, ISBN 978-80-7367-647-6.

PRŮCHA, J. 2002. *Moderní pedagogika*. Praha : Portál, ISBN 80-7367-047-X.

ROSA, V. – TUREK, I. – ZELINA, M. 2002. *Milénium Národný program výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike na najbližších 15 až 20 rokov*. MŠ SR. 2002. Bratislava : IRIS, ISBN 80-89018-36-X.

SVOBODOVÁ, E. 2010. *Vzdelávaní v mateřské škole*. Praha : Portál, ISBN 978-80-7367-774-9.

ŠMELOVÁ, E. 2009/10. Analýza SWOT východisko pro tvorbu školního kurikula. In *Předškolná výchova*, ISSN 0032-7220, roč.64, č. 6, s. 9.

TUREK, I. 2010. *Didaktika*. Bratislava : Lura Edition, ISBN 978-80-8078-322-8.

Legislatívne normy

Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) v znení neskorších zmien a doplnkov

Zákon NR SR č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve v znení neskorších zmien a doplnkov

Vyhláška MŠ SR č. 306/2008 Z. z. o materskej škole

Internetové zdroje

BLAŠKO, M. *Úvod do modernej didaktiky I.(systém tvorivo-humanistickej výučby)*. 2011 [online] [cit. 2012.12.03]. Dostupné na internete:

<http://web.tuke.sk/kip/main.php?om=1300&res=low&menu=1310>

HAUSER, J. *Štátny vzdelávací program ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie*. 2008. [online] [cit. 2012.07.02]. Dostupné na internete:

<http://www.minedu.sk/index.php?lang=sk&rootId=2319>

Ako má vyzerat' plán výchovno-vzdelávacej činnosti v MŠ?. 2011 [online] [cit. 2011.02.08]. Dostupné na internete: <http://www.skolskyportal.sk/clanky/ako-ma-vyzerat-plan-vychovno-vzdelavacej-cinnosti-v-ms>

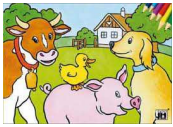

Koncepcia rozvoja výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike (projekt Milénium). 2004 [online] [cit. 2011.22.09]. Dostupné na internete:

<http://www.cpk.sk/web/dokumenty/krvv.pdf>

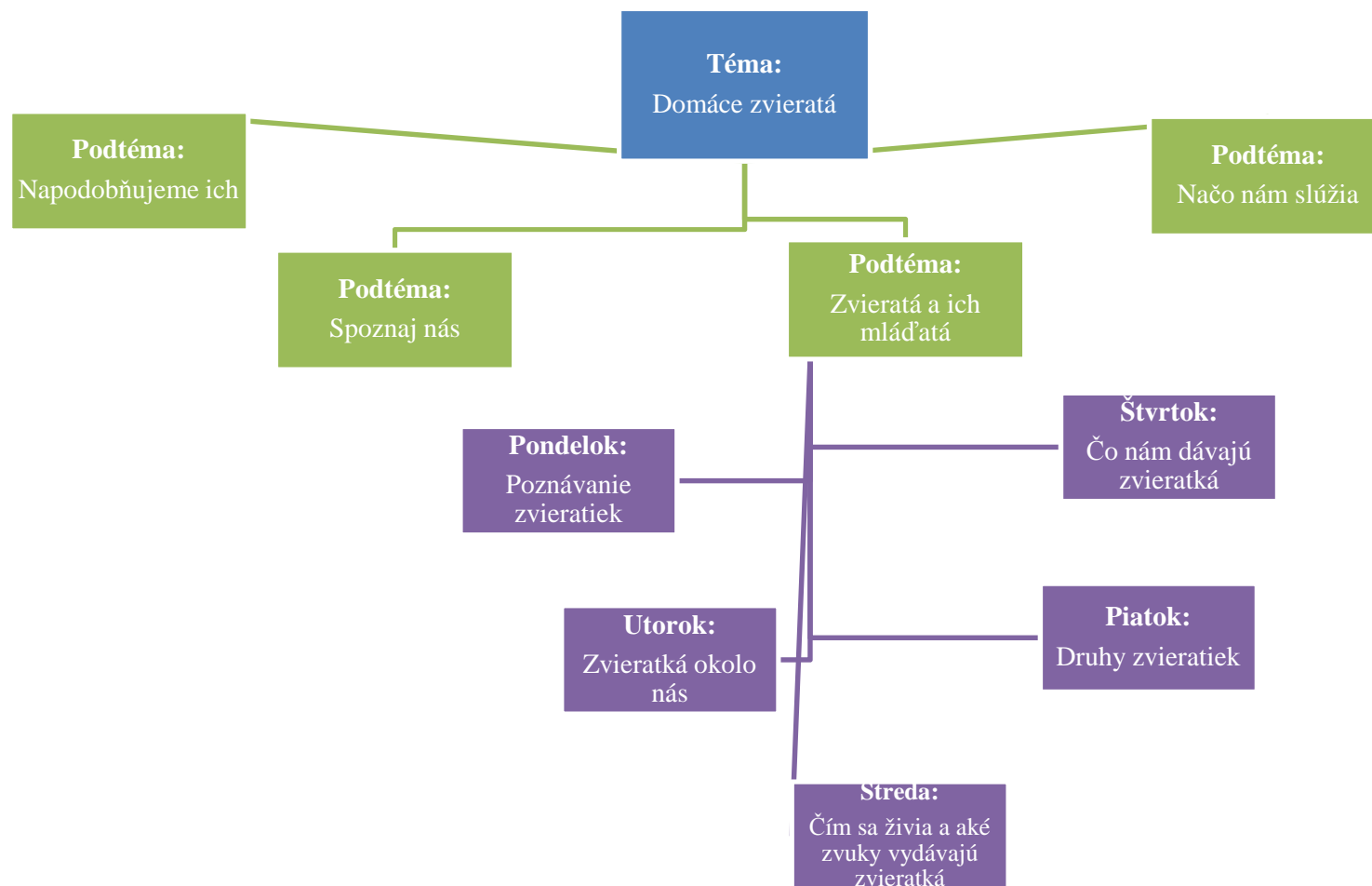
PRÍLOHY

Príloha č. 1 Príklad štruktúry strategicko – edukačného plánu:

	OBSAHOVÝ CELOK :	TEMATICKÉ PROJEKTY :
SEPTEMBER 	Moja rodina a škola	<ol style="list-style-type: none"> 1. Spoznávame našu školu 2. Škola plná hračiek, zábavy a kamarátov 3. Moja rodina a ja 4. Kto sa o mňa stará
OKTÓBER 	Rozprávková jeseň	<ol style="list-style-type: none"> 1. Krásy jesene 2. Počasie 3. Výrobky z prínosu jesene 4. Farby záhrad
NOVEMBER 	Zdravie, naše všetko	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zdravý jedálňiček 2. Ovocie a zelenina 3. Význam športu 4. Zdravie naše a zdravie druhých
DECEMBER 	Vianočné kúzlo	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mikulášku, dobrý strýčku 2. Zvyky Vianoc 3. Vianočná akadémia 4. Zázrak na Vianoce
JANUÁR 	Kráľuje zimička	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nový rok je tu 2. Kde sa ukrývajú zvieratká 3. Zimné šproty

FEBRUÁR 	Pracovité ručičky	<ol style="list-style-type: none"> 1. Drobcí remeselníci 2. Hráme sa na ... 3. Fašiangy 4. Masky, karneval
MAREC 	Mesiac plný ...	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rozprávok 2. Dopravné prostriedky 3. Pozor na cestách 4. Na dedine a v meste
APRÍL 	Poznávanie obdobia prírody – Jar	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sviatky tohto obdobia 2. Kvitne záhrada 3. Rastliny 4. Zem a vesmír
MÁJ 	Domáce zvieratá	<ol style="list-style-type: none"> 1. Napodobňujeme ich 2. Spoznaj nás 3. Zvieratá a ich mláďatá 4. Načo nám slúžia
JÚN 	Juchachá, prázdniny	<ol style="list-style-type: none"> 1. Prípravy v plnom prúde 2. Oddych, relax 3. Už idem na prázdniny

Príloha č. 2 Pojmová mapa obsahového celku

Príloha č. 3 Obsahový celok zo školského vzdelávacieho programu

Obsahový celok:		DOMÁCE ZVIERATÁ			
Téma:		ZVIERATÁ A ICH MLÁĎATÁ			
Ciele	Výkonový štandard(špecifický cieľ):	Obsahový štandard:	Tematický okruh:	Vzdelávaci a oblasť:	Kompetencie:
	Ovládať základné lokomočné pohyby.	Základné lokomočné pohyby (chôdza, beh, skok, lezenie, hádzanie a chytanie)	JA SOM	PMO	psychomotorické
	Držať správne grafický materiál a používať primeranú intenzitu tlaku na podložku pri používaní rôznych techník.	Grafomotorika	JA SOM	PMO	psychomotorické
	Priradiť, triediť a usporiadať predmety podľa určitých kritérií (farba, tvar, veľkosť).	Priradovanie, triedenie, usporadúvanie	L'UDIA	KOG	kognitívne
	Zdôvodniť úžitok niektorých domácich zvierat.	Domáce zvieratá	PRÍRODA	KOG	kognitívne
	Poznať nebezpečenstvo vyplývajúce z dotýkania sa neznámych zvierat.	Zvieratá a živočíchy	PRÍRODA	KOG	kognitívne
	Citlivo vnímať krásu prírody, jej čaro a jedinečnosť.	Krásy prírody	PRÍRODA	SEO	osobnostné
	Uplatňovať tvorivosť v hre.	Plánovanie, realizácia a hodnotenie hry.	KULTÚRA	SEO	kognitívne osobnostné

Príloha č. 4 Triedny plán

MESIAC:	DEŇ:	PODTÉMA:	EDUKAČNÁ AKTIVITA:	UČEBNÉ SITUÁCIE:	STRATÉGIE:	UČEBNÉ ZDROJE:
Máj	Pondelok	Poznávanie zvieratiek	Hra na zvieratká	Rozprávanie o zvieratkách, naučiť sa pohyb a text básni, relaxačno–pohybová činnosť, naučiť sa hru, práca v centrách	<ul style="list-style-type: none"> - Diskusia - Zdravotné cviky - Pohybová hra 	<ul style="list-style-type: none"> - Lano - Plyšové hračky - Kladina - Rôzne prekážky
Máj	Utorok	Zvieratká okolo nás	Poznávame zvieratká a ich mláďatá	Uhádni hádanku, rozohriatie, pohybovo – relaxačná činnosť, práca v centrách	<ul style="list-style-type: none"> - Diskusia - Hádanky - Pomenovať zvierat 	<ul style="list-style-type: none"> - Pracovné listy - Modely zvierat, mláďat - Farbičky
Máj	Streda	Čím sa živia a aké zvuky vydávajú zvieratká	Roztriedenie zvieratiek	V spoločnej pojmovej mape roztriedime zvieratká, ktoré sa čím živia a aké zvuky vydávajú, práca v centrách	<ul style="list-style-type: none"> - Diskusia - Pohybová hra - EA 	<ul style="list-style-type: none"> - Vopred pripravená pojmová mapa - Lepidlo
Máj	Štvrtok	Čo nám dávajú zvieratká	Úžitkové zvieratká	Určenie čo a ktoré zvieratko nám dáva, práca v centrách	<ul style="list-style-type: none"> - Diskusia - Ukážka dokumentu 	<ul style="list-style-type: none"> - Cd o zvieratách - Lepidlo - Vodové farby
Máj	Piatok	Druhy zvierat	Návšteva blízkeho chovu	Zoznámiť sa zo zvieratami, práca v centrách	<ul style="list-style-type: none"> - Diskusia - Porovnávať - Pomenovať 	<ul style="list-style-type: none"> - Obrázky zvierat - Krmivo pre zvieratá

Príloha č. 5 denný plán - Utorok

Edukačná aktivita: Poznávame zvieratká a ich mláďatá

Podtéma: Zvieratká okolo nás

Hlavná edukačná aktivita je zameraná na rozvíjanie kognitívnych kompetencií

Výkonové štandardy (špecifické ciele):

- Ovládať základné lokomočné pohyby
- Zaujať rôzne postavenia podľa pokynov
- Sedieť správne a dodržiavať sklon papiera
- Zapojiť sa do skupinovej hry a vedieť spolupracovať v nej
- Uplatňovať tvorivosť v hre
- Zvládnuť turistickú vychádzku do blízkeho prírodného okolia

Motivačná stratégia: učiteľka zaujme pozornosť detí, tým, že sa pýta, či si pamätajú o čom sa včera rozprávali, hrali. Vzbudí záujem u nich, hádankami:

- Mocný Mišo v lese zaspal, ešte len sneh padať začal. Dobré sa mu spalo v zime. Vstal keď kožuch odložíme. Ej či je mu stále dobre, ďalej medík od včiel žobre. Čo je to? (medveď)
- V júni, keď je tepla dost, z lesa prichádza k nám hosť. Plno ihiel a krok rýchly, skoro sme sa do rúk pichli. Čo je to? (jež)
- Hľa šnúrka má ústa, oči a zhltnie aj myš čo zočí. Dá jed tomu, kto k nej vkročí. Čo je to? (had).

Rušná časť: učiteľka vyzve deti, aby sa išli rozohriať, aby neboli lenivé, veď zima už prešla a medvede už nespia, „*tak šup – šup medvede, zahráme sa pohybovú hru, pri ktorej určite stratíme lenivosť*“. Každé dieťa si zoberie jedno plyšové zvieratko. Učiteľka ich rozostúpi po triede. Najprv im sama predvedie pohyby (2x) a popri tom hovorí básničku, aby si ju deti ľahšie zapamätali. Následne na to, ich vyzve, aby sa zapojili:

Moje milé zvieratko (chôdza)

zhlboka sa nadýchlo. (nádych-výdych)

Poskočme si, (skok)

zakrúťme sa, (otočka)

tancujme si spolu. (ruky v bok, pohupkávanie)

Pri tejto hre učiteľka dbá na to, aby deti správne dýchali, aby mali správne držanie tela. Táto hra sa zopakuje viac krát. Následne na to sa vydýchajú.

Prípravná časť a zdravotné cvičenia:

1. Stoj mierne rozkročný, chodidlá rovnobežne, ruky v bok
 - úklony trupom vpravo a vľavo
 - opakovať úklony, voľne dýchať
2. Stoj mierne rozkročný, chodidlá rovnobežne:
 - mierny predklon, paže voľne, postupne uvoľnený predklon, výdych
 - výdrž v predklone, nádych/výdych
3. Sed pokrčmo, mierne roznožmo chodidlá na zem
 - pomalý ľah a sed zohnuto
4. Podpor sedmo vzadu na predlaktí:
 - prednožiť pravou, výdych, prinožiť pravou, výdrž, nádych
 - opakovať ľavou,
5. Sed priamy:
 - vzpažiť, nádych
 - hlboký predklon, výdych (každý cvik viac krát opakovať)

Po relaxačno- pohybovej aktivite nasleduje hra „na zvieratká“, kde úlohou je, aby si deti posadali na koberec a učiteľka drží v ruke bubienok, na ktorý stále búcha, no keď buchne silnejšie, hlučnejšie – povie nejaké zvieratko, tak deti to zvieratko musia napodobniť (napríklad had – plazia sa). Počas napodobňovania zvierat, učiteľka stále, ale po tichšie búcha na bubienok, no keď prestane tak deti skončia.

Po skončení hry si všetky deti posadajú na koberec a nasleduje dobré a zlé srdiečko. Znamená to, že sa deti s učiteľkou rozprávajú o tom, čo sa im páčilo a čo sa im nepáčilo. Nakoniec i učiteľka vysloví názor, čo sa jej páčilo (pochválila ich) a čo naopak sa jej nepáčilo. Následne ich vyzve, aby sa išli poumývať, vycikať a nech sa dajú do dvojice k dverám, idú na desiatu.

Hlavná časť:

Po príchode z desiatej učiteľka dbá na to, aby si deti poumývali ruky. Zároveň chystá pomôcky na výstup o zvieratkách. Deti si posadajú do polkruhu na koberec a učiteľka má vo vreci prichystané modely zvieratiek a ich mláďat, o ktorých sa budú rozprávať. Vyzve deti, aby ich skúsili pomenovať. Následne na to sa spýta, kto vie o spomínaných zvieratkách niečo viac. V rámci rozvinutia konverzácie učiteľka pomáha deťom opisovať život jednotlivých zvierat. Pomáha deťom napr. otázkami:

- čo jedia?
- kde spávajú?
- žijú v rodinách?
- čo robia cez zimu?
- vedia si nájsť potravu pod snehom?

Učiteľka pritom dbá na to, aby sa spontánne a zvedavo zapájali všetky deti. Po poznaní zvierat pomocou ich modelov, učiteľka navrhne

Práca v edukačných centrách:

1. **centrum** – v ňom si dieťa vymaľuje zvieratko, prilepí na obrázok drevko a zasunie ho do vopred pripravenej „farmy“ kde postupom času vznikne farma plná zvieratiek
2. **centrum** – v tomto centre si deti vytvárajú ovečku, kde dostane každé dieťa výkres na ktorom bude mať obrysy ovečky a ich úlohou je (čo učiteľka vopred pripraví- zakrútené pásiky), prilepovať zakrútené pásiky po obrysoch ovečky a napokon ich poprilepovať aj do vnútra ovečky
3. **centrum** – deti dostanú pracovný list, kde do prázdnych okienok majú nakresliť a vyfarbiť, podľa predlohy čím sa živia zvieratá, ale musia zachovať počet a farby

Záver a hodnotenie edukačných aktivít: učiteľka pochváli deti za usilovnosť a spolu si vyhodnotia ich práce, ktoré učiteľka vystaví, aby ich aj rodičia videli. Po skončení edukačných aktivít deti poupratujú, idú sa poumývať a na výzvu učiteľky sa postavia k dverám. Idú sa naobedovať.

Pobyť vonku: prechádzka po blízkom okolí, parku. Zahrajú si hudobno-pohybovú hru „Na zajačika“. Je to pohybová hra, v ktorej deti chodia v rytme riekanky. Deti utvoria kruh a chytia sa za ruky, uprostred je zajačik, ktorý hopká v drepe s rukami priloženými k hlave a „strihá s nimi ako s ušami“.

Deti kráčajú po obvode kruhu v rytme riekanky: „**Šiel zajačik ťapky, ťapky, po sniežiku, ťapky, ťapky. Skoč zajačik zvesela a hľadaj si priateľa!**“ Na posledné slovo zajačik vyskočí a dotkne sa rukami pliec niektorého dieťaťa v kruhu. Toto dieťa sa stáva zajačikom a hra pokračuje.

Po pobyte vonku sa deti prezlečú, poumývajú sa a nachystajú si veci na spanie.